

The background of the page is decorated with several circular vignettes and smaller heraldic symbols. At the top, a large circular vignette depicts a historical scene with figures in a room, possibly a court or a council, with the Latin motto 'Sub uno Civitate' written below it. Below this, a large, faint circular frame contains the title. The title is centered and reads 'Rozdział I. STADHOUDERZY NIDERLANDÓW'. Below the title is a horizontal line. Underneath the line is a table of contents listing the names of the stadtholders and their corresponding page numbers. The bottom of the page features another large circular vignette showing a group of people in a harbor or coastal setting, with a ship and a lighthouse visible. Smaller heraldic symbols, including crowns and shields, are scattered throughout the page.

Rozdział I.
STADHOUDERZY
NIDERLANDÓW

WILHELM I MILCZĄCY	16
MAURYCY	42
FRYDERYK HENRYK	46
WILHELM II	52
WILHELM III	55
WILHELM IV	59
WILHELM V	64

WILHELM I
MILCZĄCY

Stadhouder Niderlandów

1572-1584

Ojciec: WILHELM I BOGATY, STARSZY

Był on synem Jana V, hrabiego Nassau na Dillenburgu, Siegen i Vianden, hrabiego Diez (Dietz), pana Bredy, stadhoudera Geldrii i Zütphen, i jego żony Elżbiety, dziedziczki Katzenelnbogen, córki Henryka III, landgraфа heskiego na Marburgu (TABLICA I). Urodził się 10 kwietnia 1487 na zamku w Dillenburgu. Po śmierci ojca 30 lipca 1516 został hrabią Nassau na Dillenburgu, Siegen i Vianden oraz hrabią Diez. Od 1518 zasiadał w cesarskiej Radzie Stanu. W 1557 zrzekł się praw do Katzenelnbogen na rzecz landgrafów heskich, otrzymując w zamian Weilnau, Driedorf, Ellar, Camberg, Wehrheim, Hadamar i Esterau. Zmarł 6 października 1559 na zamku w Dillenburgu i znalazł spoczynek w tamtejszym kościele ewangelickim (pierwotnie św. Jana).

Żenił się dwukrotnie: 29 maja lub 29 kwietnia 1506 w Koblencji pojął za żonę WALBURGĘ VAN EGMOND (ur. 29.10.1490, zm. Dillenburg 7.03.1529), córką Jana, hrabiego van Egmond i stadhoudera Holandii, oraz Magdaleny, hrabianki von Weredenberg-Sargans; mieli dwie córki (przyrodnie siostry Wilhelma I Milczącego):

- 1 ELŻBIETA (ur. 1515, zm. 1523).
- 2 MAGDALENA (ur. 1522, zm. 1567). W 1538 posłubiła Hermana, hrabiego von Neuenahr-Mörs (ur. 1514, zm. 1578), i miała z nim potomstwo.

20 września 1531 w Siegen poślubił HRABIANKĘ JULIANĘ ZU STOLBERG, która urodziła mu jedenaścioro dzieci, w tej liczbie bohater niniejszego biogramu (zob. dalej).

Pozostawił także bastarda (przyrodniego brata Wilhelma I):

- 1 GOTFRYD VON NASSAU, pan Löhnberg i Camberg (zm. 1582). Był trzykrotnie żonaty: z Anną von Wied, z Ermgartą Schlaun von Linden oraz z Urszulą von Bergen genannt Kessel. Linia jego potomków wygasła w XVII w.

Matka: JULIANA ZU (VAN) STOLBERG

Była ona córką Bodona, hrabiego zu Stolberg, i Anny von Eppenstein-Königstein-Rochefort. Urodziła się 15 lutego 1505 na zamku w Stolberg. Pierwszym jej mężem został 9 czerwca 1523 Filip II, hrabia Hanau na Münzenbergu (von Hanau-Münzenberg) (1512) (ur. 17.08.1501, zm. 28. 03.1529), syn Reinharda IV, hrabiego Hanau na Münzenbergu, oraz jego żony Katarzyny, córki Günthera XXXVIII, hrabiego von Schwarzburg-Blankenburg. Mieli kilkoro dzieci (przyrodnie rodzeństwo Wilhelma I Milczącego):

- 1 REINHARD (ur. 1524, zm. 1525).
- 2 KATARZYNA (ur. 1525, zm. 1581). W 1543 wyszła za mąż za Jana IV, hrabiego zu Isenburg, hrabiego von Wied-Runkel oraz kanonika w Kolonii (zm. 1581), z którym miała potomstwo.
- 3 FILIP III (ur. 1526, zm. 1561). Hrabia Hanau na Münzenbergu. W 1551 ożenił się z Heleną (ur. 1533, zm. 1579), córką Jana II, palatyna von Simmern, i miał z nią potomstwo.
- 4 REINHARD (ur. 1528, zm. 1554).
- 5 JULIANA (ur. 1529, zm. 1593). Jej pierwszym mężem został Tomasz von Salm, hrabia na Kyrburgu (von Kirburg) (ur. 1529, zm. 1549 lub 1553), z którym miała troje dzieci, a w 1567 wyszła za Hermana, hrabiego von Manderscheid-Blankenheim, radcę cesarskiego (zm. 1604).

Juliana zmarła 18 czerwca 1580 na zamku w Dillenburgu i spoczęła u boku drugiego męża w kościele ewangelickim tamże.

Rodzeństwo (1–10):

- 1 JAN VI STARSZY. Urodził się 23 listopada 1535 na zamku w Dillenburgu. Po śmierci ojca w 1559 wspólnie z braćmi Ludwikiem, Adolfem i Henrykiem został hrabią Nassau na Dillenburgu, Siegen, Hadamarze i Herborn oraz hrabią Diez (Dietz); 11 grudnia 1561 książęta odziedziczyli hrabstwo Nassau-Beilstein. Po następujących po sobie bezpotomnych zgonach braci: Adolfa (1568), Ludwika i Henryka (1574), objął samodzielne rządy jako hrabia Nassau na Dillenburgu (von Nassau-Dillenburg), Siegen, Hadamarze, Herborn i Beilstein oraz hrabia Diez (von Nassau-Diez). W 1578 starszy brat Wilhelm mianował go stadhouderem holenderskich prowincji Geldrii i Zütphen, którą to funkcję piastował do 1581. Zmarł 28 września [8 października] 1606 na zamku w Dillenburgu i został pochowany w kościele ewangelickim tamże, stanowiącym nekropolię dynastii Nassau w XVI i XVII w.

Małżonki Jana VI Starszego:

1. Poślubiona 6 [16] czerwca 1559 w Dillenburgu:

ELŻBIETA VON LEUCHTENBERG, córka Jerzego III, landgraфа Leuchtenbergu, oraz Barbary, córki Fryderyka Starszego, margrabiego brandenburskiego na Ansbach i Bayreuth. Urodziła się w marcu 1537 lub 1538 (ewentualnie 9.10.1540), a zmarła w połogu 6 lipca 1579 na zamku w Dillenburgu i została pochowana w tamtejszym kościele ewangelickim.

2. Poślubiona 13 listopada 1580 w Dillenburgu:

KUNEGUNDA JAKOBINA PALATYŃSKA, córka Fryderyka III, elektora Palatynatu Reńskiego z dynastii Wittelsbachów, i jego pierwszej żony Marii, córki Kazimierza, margrabiego brandenburskiego na Bayreuth, Kulmbach i Hof. Urodziła się 9 października 1580 na zamku w Simmern, zmarła 6 stycznia 1586 na zamku w Dillenburgu i została pochowana w kościele ewangelickim w Dillenburgu.

3. Poślubiona 14 stycznia 1588 w Berleburgu:

JANINA ZU SAYN-WITTGENSTEIN, córka Ludwika I, hrabiego zu Sayn-Wittgenstein oraz pana na Homburgu, i jego pierwszej żony Anny, córki Filipa, hrabiego zu Solms-Braunfels. Urodziła się 12 lutego 1561 (na zamku w Berleburgu?), a zmarła 13 kwietnia 1622 na zamku w Dillenburgu i spoczęła w tamtejszym kościele ewangelickim.

Dzieci Jana VI Starszego z pierwszego małżeństwa (A–N):

A WILHELM LUDWIK. Zwany OJCZE Nasz (fryz. *Us Heit*), urodził się 13 marca 1560 na zamku w Siegen. W 1583 jego stryj (a od 1587 teść), Wilhelm I, powierzył mu stanowisko gubernatora Fryzji, a 16 października 1584 uczynił go stadhouderem Fryzji i głównodowodzącym sił zbrojnych tej prowincji. W 1595 uzyskał urząd stadhoudera Groningen, a rok później Drenthe (także ze stanowiskiem głównodowodzącego). Po śmierci ojca 8 października 1606 wspólnie z młodszymi braćmi objął rządy w hrabstwach Nassau-Siegen i Nassau-Diez. Na mocy dokonanego z braćmi 30 marca 1607 podziału ojcowizny został hrabią Nassau na Dillenburgu, Herborn, Haiger, Ebersbach i Tringenstein. Zmarł 31 maja [9 czerwca] 1620 w Leeuwarden (Fryzja) i został pochowany obok żony w kryptach kościoła św. Jakuba tamże.

Żoną Wilhelma Ludwika została 25 listopada 1587 w pałacu Botnia Huis we Franeker:

ANNA ORAŃSKA, córka Wilhelma I Milczącego i jego drugiej żony Anny Saskiej (szczegóły dalej). Jedyna jej ciąża zakończyła się

poronieniem w marcu 1588, a osłabiona porodem Anna zmarła kilka miesięcy później.

- B JAN VII ŚREDNI. Urodził się 7 czerwca 1561 na zamku w Dillenburgu. Od śmierci ojca w 1606 wspólnie z braćmi władał hrabstwami Nassau-Siegen i Nassau-Diez. Po podziale terytoriów rodzinnych, którego dokonał z pozostałymi synami Jana VI Starszego 30 marca 1607, został hrabią Nassau na Siegen (von Nassau-Siegen), Freudenbergu, Netphen, Hilchenbach, Ferndorf i Haimgericht. Był oficerem w służbie elektora Palatynatu, w latach 1601–02 wodzem naczelnym armii szwedzkiej. Zmarł 27 września 1623 na zamku w Siegen i spoczął w kryptach dawnego kościoła franciszkanów w Siegen.

Małżonki Jana VII Średniego:

1. Poślubiona 9 grudnia 1581 w Dillenburgu:

MAGDALENA VON WALDECK, córka Filipa IV, hrabiego von Waldeck-Wildungen, i jego trzeciej żony Jutty, córki Salentyna VII zu Isenburg-Grenzau, pana na Salm i Hunolstein. Urodziła się 9 września 1558 i 5 lutego 1576 w Hanau wyszła za mąż za FILIPA LUDWIKA I, HRABIEGO VON HANAU-MÜNZENBERG (1561) (ur. 21.11.1553, zm. 4.02.1580), syna Filipa III, hrabiego von Hanau-Münzenberg, przyrodniego brata Wilhelma I Milczącego (zob. s. 18). Mieli czworo dzieci; starszy syn Filip Ludwik II (zm. 1612) pojął za żonę córkę Wilhelma I i jego trzeciej żony, Katarzynę Belgikę (zob. s. 39). Magdalena zmarła 9 września 1599 na zamku w Idstein i spoczęła w kryptach książęcych w Siegen.

2. Poślubiona 27 sierpnia 1603 w Rotenburgu koło Fuldy i ponownie 3 września tego roku w Dillenburgu:

MAŁGORZATA VON SCHLESWIG-HOLSTEIN-SONDERBURG, córka Jana Młodszeo, księcia szleszwicko-holsztyńskiego na Sonderburgu, potomka jednej z linii dynastii Oldenburgów, oraz jego pierwszej żony Elżbiety, córki Ernesta II (V), księcia brunszwickiego na Grubenhagen. Urodziła się 24 lutego 1583 na zamku w Sonderburgu, zmarła zaś 10 kwietnia 1658 w pałacu Nassauischer Hof w Siegen i spoczęła w kryptach książęcych w Siegen.

Z pierwszego i drugiego mariażu Jana VIII Średniego pochodziły liczne dzieci. Linia jego zstępnych, hrabiowie, a następnie książęta von Nassau-Siegen, wygasła po mieczu w 1743.

- C JERZY STARSZY. Urodził się 1 września 1582 na zamku w Dillenburgu. Po śmierci ojca (1606) wraz z braćmi objął rządy w hrab-

stwach Nassau-Siegen i Diez (Nassau-Diez). 30 marca 1607 dokonali oni podziału ojcowizny, na mocy którego Jerzy został hrabią Nassau na Beilstein, Burbach i Westerwald. Od 1612 zarządzał także dzielnicą starszego brata Wilhelma Ludwika, przebywającego głównie w Niderlandach. Po jego bezdzietnej śmierci w dniu 31 maja [9 czerwca] 1620 został hrabią Nassau na Dillenburgu (von Nassau-Dillenburg), Herborn, Haiger, Ebersbach i Tingenstein, jednocześnie przekazując młodszemu bratu Ernestowi Kazimierzowi Beilstein i Westerwald, a innemu bratu Janowi Ludwikowi – Mengerskirchen, Ellar, Dehrn, Rotzenhahn, Höhn i Rennerod. Zmarł 9 sierpnia 1623 na zamku w Dillenburgu i spoczął w kościele ewangelickim tamże.

Małżonki Jerzego Starszego:

1. Poślubiona 22 września 1584 w zamku Neuweilnau (Neuen-Weilnau):

ANNA AMALIA VON NASSAU-WEILBURG, córka Filipa IV, hrabiego Nassau na Weilburgu i Saarbrücken, potomka walramskiej linii dynastii Nassau, i jego pierwszej żony Eryki, córki Franciszka, hrabiego von Manerscheid-Schleiden-Virneburg. Urodzona 22 listopada lub w grudniu 1565, zmarła 7 marca 1605 na zamku w Dillenburgu i spoczęła w kościele ewangelickim tamże.

2. Poślubiona 5 października 1605 w Dillenburgu:

AMALIA ZU SAYN-WITTGENSTEIN, córka Ludwika I, hrabiego zu Sayn-Wittgenstein, pana na Homburgu, oraz jego drugiej żony Elżbiety, córki Fryderyka Magnusa, hrabiego zu Solms-Laubach-Sonnenwalde. Urodziła się 13 października 1585 w Berleburgu, a zmarła 28 marca 1633 na zamku w Dillenburgu. Spoczęła obok męża w dillenburskim kościele ewangelickim.

Owoce pierwszego małżeństwa Jerzego Starszego było piętnaścioro dzieci, zaś z drugiego przyszła na świat córka. Linia jego zstępnych, hrabiowie, a następnie księżęta von Nassau-Dillenburg, wygasła po mieczu w 1739.

- D ELŻBIETA. Urodziła się 24 stycznia 1564 na zamku w Dillenburgu, a 3 października 1583 w zamku Neuweilnau (Neuen-Weilnau) wyszła za mąż za Filipa IV, hrabiego von Nassau-Weilburg na Bleidenstadt, Löhnberg, Alterhausen i Burgschwalbach (1559), pana Sonnenberga, Neuweilnau, Lichtenfels, Kirchheim, Bolanden, Stauf, Donnenfels, Frankenstein i Wöllstein (1559), hrabiego Saarbrücken i Saarwerden oraz pana na połowie Lahr-Mahlberg

(1574) (ur. 14.10.1542, zm. Saarbrücken 12.03.1602), syna Filipa III, hrabiego von Nassau-Weilburg, potomka walramskiej linii dynastii Nassau, i jego trzeciej żony Amalii, córki Jana V, hrabiego zu Isenburg und Büdingen in Birstein. Hrabia Filip IV był uprzednio żonaty z Eryką von Manerscheid-Schleiden-Virneburg, z którą miał córkę Annę Amalię, pierwszą żonę Jerzego Starszego, hrabiego Nassau na Dillenburgu (zob. s. 21), jednak jego małżeństwo z Elżbietą pozostało bezdzietne. Po śmierci Filipa, w dniu 16 kwietnia lub 7 maja 1603, poślubiła Wolfganga Ernesta I, hrabiego zu Isenburg und Büdingen in Büdingen, burgrabiego na Gelnhausen (ur. Birstein 29.12.1560, zm. tamże 21.05.1633), syna Filipa II, hrabiego zu Isenburg und Büdingen in Birstein, oraz jego żony Eregardy, córki Filipa, hrabiego zu Solms-Braunfels; dochowali się zmarłego w niemowlęctwie syna. Elżbieta zmarła 5 maja 1611 we Frankfurcie nad Menem; cenotaf hrabiny znajduje się w kolegiacie św. Arnulana w Saarbrücken. Po jej śmierci wdowiec żenił się jeszcze dwukrotnie i miał dzieci.

- E JULIANA. Urodziła się 6 października 1565 na zamku w Dillenburgu, a 24 kwietnia 1588 wyszła za Adolfa Henryka, hrabiego zu Salm oraz hrabiego (Wild- und Rheingraf) von Dhaun (1561) (ur. (4.11.) 1557, zm. 20.02.1606), syna Filipa Franciszka, hrabiego zu Salm oraz hrabiego von Dhaun i Neuveiller-sur-Moselle, oraz jego żony Marii Egypciaki, córki Ludwika XV, hrabiego zu Öttingen; dochowali się dziesięciorga potomków. Drugim mężem Juliany został poślubiony 8 lutego 1619 w Simmern Jan Albrecht I, hrabia zu Solms-Braunfels in Braunfels (1592), szambelan elektora Palatynatu (ur. Braunfels 5.03. 1563, zm. Haga 14.05.1623), syn Konrada, hrabiego zu Solms-Braunfels, i jego żony Elżbiety von Nassau, rodzonej siostry Wilhelma I Milczącego. Jan Albrecht był uprzednio żonaty z Agnieszką, córką Ludwika I, hrabiego zu Sayn-Wittgenstein, jednak ani z nią, ani z Julianą nie dochowal się dzieci. Juliana zmarła 4 października 1630 w Hungen, gdzie została również pochowana.
- F FILIP. Na świat przyszedł 1 grudnia 1566 na zamku w Dillenburgu. W młodych latach wyjechał do Niderlandów i wstąpił do tamtejszej armii. W 1585 został pułkownikiem piechoty, a rok później gubernatorem Gorinchem, Woudrichem i Loevestein, który to urząd w 1591 zamieniono na gubernatorstwo Nimwegen. W 1595 uzyskał rangę pułkownika kawalerii. Zmarł 3 września 1595 w Rijnberk od ran poniesionych w boju.

- G MARIA. Urodziła się 12 listopada 1568 na zamku w Dillenburgu, a 2 grudnia 1588 w Idstein poślubiła Jana Ludwika I, hrabiego Nassau na Wiesbaden i Idstein (von Nassau-Wiesbaden-Idstein) oraz pana na Sonnenbergu (1568) (ur. 1567, krótko przed 12.05, zm. na skutek upadku z okna zamku Idstein 20.06.1596), syna Baltazara, hrabiego von Nassau-Wiesbaden-Idstein, potomka walramskiej linii dynastii Nassau, i jego żony Małgorzaty, córki Reinharda, hrabiego zu Isenburg und Büdingen; dochowali się sześciorga dzieci. Maria zmarła 30 kwietnia 1632 w Detmold.
- H ANNA SYBILLA. Urodziła się 29 września 1569 na zamku w Dillenburgu, gdzie zmarła 19 grudnia 1576 podczas zarazy. Spoczęła w Dillenburgu.
- I MATYLDA. Urodziła się grudnia 1570 na zamku w Dillenburgu, a 24 czerwca 1592 wyszła za mąż za Wilhelma V, hrabiego von Mansfeld-Arnstein (1585), członka Tajnej Rady elektora brandenburskiego, marszałka Ansbach (ur. (5.04.) 1555 (1558?), zm. 21.10.1615), syna Jana Albrechta I, hrabiego von Mansfeld-Arnstein, oraz jego pierwszej żony Magdaleny, córki Günthera XL, hrabiego Schwarzburga na Blankenburgu (von Schwarzburg-Blankenburg); mieli córkę. Matylda zmarła 10 maja 1625.
- J (ALBRECHT?). Urodzony martwy w 1572 (po 27.07) w Dillenburgu.
- K ERNEST KAZIMIERZ. Urodził się 22 grudnia 1573 na zamku w Dillenburgu. Od młodości służył w armii holenderskiej. W 1605 otrzymał urząd gubernatora Rijnberk, zamieniony w 1607 na stanowisko gubernatora i feldmarszałka Geldrii. Po śmierci ojca (8.10.1606) wraz z licznymi braćmi objął rządy w hrabstwach Nassau-Siegen i Diez (Nassau-Diez). 30 marca 1607 dokonali oni podziału ojcowizny, na mocy którego Ernest Kazimierz objął władzę w hrabstwie Nassau-Diez. W 1610 został mianowany gubernatorem i feldmarszałkiem Utrechtu. Po śmierci starszego brata Wilhelma Ludwika 3 sierpnia 1620 uzyskał urząd stadhoudera oraz głównodowodzącego sił zbrojnych Fryzji, w tym samym roku otrzymał także od starszego brata Jerzego Beilstein i Westerwald. W 1625 został stadhouderem i głównodowodzącym w prowincjach Groningen i Drenthe. Poległ 2 czerwca 1632 w bitwie pod Roermond i znalazł spoczynek w Krypcie Namiestników w kościele św. Jakuba w Leeuwarden.

Żoną Ernesta Kazimierza została 8 czerwca 1607 w Groningen: ZOFIA JADWIGA BRUNSZWICKA (VON BRAUNSCHWEIG-LÜNEBURG), córka Henryka Juliusza, księcia brunszwickiego na Lüneburgu

z dynastii Welfów, i jego drugiej żony Elżbiety, córki Fryderyka II, króla Danii i Norwegii. Urodziła się 20 lutego lub 13 czerwca 1592 na zamku w Wolfenbüttel, a zmarła 23 stycznia 1642 w pałacu Hof van Nassau w Arnheim i została pochowana u boku małżonka w Krypcie Namiestników w Leeuwarden.

Potomstwo Ernesta Kazimierza (I–X):

LINIA NASSAU-DIEZ (FRYZYJSKA)

Spośród potomków Jana VI ta gałąź rodu najściślej związała się z Niderlandami i panującą tam linią Orange-Nassau; po śmierci Wilhelma III i okresie interregnum w 1747 na nią właśnie przeszedł tytuł stadhoudera Zjednoczonych Prowincji.

- I MARTWA CÓRKA. Urodzona 12 maja 1608 w pałacu Hof van Nassau w Arnheim.
- II MARTWY SYN. Urodził się 22 lutego 1609 w pałacu Hof van Nassau w Arnheim.
- III BEZIMIENNY SYN. Urodził się 11 sierpnia 1610 w pałacu Hof van Nassau w Arnheim, gdzie zmarł następnego dnia.
- IV HENRYK KAZIMIERZ I. Urodził się on 21 [31] stycznia 1612 w pałacu Hof van Nassau w Arnheim. 3 sierpnia 1619 został koadiutorem baliwatu Zakonu Niemieckiego w Utrechcie, a 3 kwietnia 1620 awansował na komtura krajowego, lecz z uwagi na młody wiek obowiązki przejął dopiero 30 sierpnia 1630. Służył także, co należało do tradycji rodzinnej, w armii holenderskiej i w 1631 uzyskał awans na pułkownika piechoty. Dnia 27 marca 1632 został wyznaczony następcą ojca na urzędzie stadhoudera Fryzji. Po śmierci Ernesta Kazimierza 6 czerwca tego roku został jego sukcesorem jako hrabia von Nassau-Diez oraz stadhouder Fryzji, otrzymał również urząd głównodowodzącego sił zbrojnych Fryzji, Groningen i Drenthe. Zmarł od ran poniesionych w boju 12 [22] lipca 1640 w Okopach św. Anny koło Hulst Zwłoki hrabiego złożono w kryptach kościoła św. Jakuba w Leeuwarden. Nie założył rodziny.
- V WILHELM FRYDERYK. Urodził się 7 [17] sierpnia 1613 w pałacu Hof van Nassau w Arnheim. W 1625 otrzymał stopień kapitana piechoty Republiki Zjednoczonych Prowincji, a w 1631 został kapitanem kawalerii. W 1636 został baronem van Liesveld, a po bezpotomnej śmierci starszego brata 12 [22] lipca 1640 odziedziczył tytuł hrabiego von

Nassau-Diez. 31 lipca 1640 objął urząd stadhoudera oraz głównodowodzącego sił zbrojnych Fryzji. 3 lutego 1641 został komandorem Zakonu Niemieckiego, a 23 stycznia 1642 uzyskał tytuł hrabiego von Spiegelberg. W 1644 został pułkownikiem piechoty oraz kawalerii holenderskiej, a w 1648 awansował na generała artylerii i kawalerii. Po śmierci Wilhelma II, 29 listopada 1650 został stadhouderem oraz głównodowodzącym sił zbrojnych Groningen, zaś w grudniu objął owe stanowiska również w Drenthe. 25 listopada 1652 jego rodzinne niemieckie hrabstwo Nassau-Diez zostało podniesione przez cesarza do rangi księstwa. Od października 1654 do października 1657 pełnił funkcję stadhoudera lejtnanta Overijssel, a w 1655 uzyskał rangę pierwszego feldmarszałka wojsk Republiki Zjednoczonych Prowincji, z którego jednak zrezygnował w 1660. Zmarł na skutek przypadkowego postrzału 31 października 1664 w pałacu Stadhouderlijk Hof w Leeuwarden i spoczął w kryptach kościoła św. Jakuba tamże.

Żoną Wilhelma Fryderyka została 2 maja 1652 w Cleve:

ALBERTYNA AGNIESZKA ORAŃSKA, córka Fryderyka Henryka, stadhoudera Zjednoczonych Prowincji (SZCZEGÓŁY ZOB. W JEGO BIOGR.).

Dzieci Wilhelma Fryderyka (a–c):

- a AMALIA. Urodziła się ona 25 listopada [5 grudnia] 1655 w Hadze (zapewne w pałacu na Lange Vijverberg), a 28 listopada 1690 w pałacu Oranjewoud poślubiła Jana Wilhelma, księcia saskiego na Jenie (1690) i Eisenach (1698) (von Sachsen-Jena-Eisenach), pułkownika piechoty holenderskiej (1691–1713) (ur. Friedewald 17.10.1666, zm. Eisenach 4.01.1729), syna Jana Jerzego I, księcia saskiego na Jenie i Eisenach, cesarskiego generała feldmarszałka, potomka ernestyńskiej linii dynastii Wettynów, oraz jego żony Janiny, córki Ernesta, hrabiego zu Sayn-Wittgenstein-Sayn; dochowali się dwóch dzieci. Amalia zmarła 16 lutego 1695 w Allstedt i została pochowana w kryptach kościoła św. Jakuba w Leeuwarden. Jan Wilhelm żenił się jeszcze trzykrotnie i miał z tych związków liczne dzieci.
- b HENRYK KAZIMIERZ II. Na świat przyszedł 28 stycznia 1657 w Hadze. Po śmierci ojca 31 października 1664

został księciem von Nassau-Diez, hrabią von Spiegelberg i baronem van Liesveld; w tym samym roku wybrano go także stadhouderem Fryzji i Groningen. Był pułkownikiem piechoty (1666) i kawalerii (1673) armii holenderskiej. W 1674 został stadhouderem Drenthe, a po osiągnięciu pełnoletności 28 stycznia 1675 oficjalnie przejął rządy z rąk matki i tego samego dnia został także mianowany głównodowodzącym sił zbrojnych Fryzji, Groningen i Drenthe. 23 lipca 1675 stany fryzjijskie uchwaliły przyznanie urzędu stadhoudera tejże prowincji w dziedziczne posiadanie Domowi Nassau-Diez. W dniu 15 lipca 1689 Henryk Kazimierz został mianowany trzecim feldmarszałkiem Republiki Zjednoczonych Prowincji, którą to funkcję złożył w 1694, a rok później otrzymał godność komandora Zakonu Niemieckiego. Zmarł 15 [25] marca 1696 w Stadhouderlijk Hof w Leeuwarden i został pochowany w Kryptcie Namiestników w kościele św. Jakuba tamże.

Żoną Henryka Kazimierza II została 16 [26] listopada 1683 w Dessau:

HENRYKA AMALIA VON ANHALT-DESSAU, której ojcem był Jan Jerzy II, książę Anhaltu na Dessau, potomek dynastii askańskiej, matką natomiast jego żona Henryka Katarzyna, córka stadhoudera Fryderyka Henryka (ZOB. W JEGO BIOGR.). Urodziła się 16 [26] sierpnia 1666 na zamku w Cleve. Po śmierci męża, wobec małoletności syna, została ustanowiona księżną regentką Nassau-Diez oraz Fryzji i Groningen; urząd złożyła w 1708. Zmarła 18 kwietnia 1726 w zamku Oranienstein koło Diez i została pochowana w kryptach rodzinnych w Diez.

Potomstwo Henryka Kazimierza II (i-ix):

- i WILHELM JERZY FRISO. Urodził się on 24 czerwca 1685 w Leeuwarden, gdzie zmarł 15 czerwca 1686. Spoczął w Kryptcie Namiestników w kościele św. Jakuba w Leeuwarden.
- ii HENRYKA ALBERTYNA. Urodziła się 27 lipca 1686 w Leeuwarden, a zmarła niezamężnie 21 czerwca 1754 w zamku Oranienstein koło Diez i została pochowana w grobach rodzinnych w Diez.

- iii JAN WILHELM FRISO, OJCIEC WILHELMA IV | s. 59
- iv MARIA AMALIA. Na świat przysła 8 lutego 1689 w pałacu Hof van Friesland w Hadze. Była kanoniczką w Herford. Zmarła dnia 27 stycznia 1771 w zamku Oranienstein koło Diez i została pochowana w grobach rodzinnych w Diez.
- v ZOFIA JADWIGA. Na świat przysła 8 marca 1690 w Leeuwarden, gdzie też 27 maja 1708 poślubiła ona Karola Leopolda, księcia meklemburskiego na Schwerinie (1713–19), pułkownika piechoty holenderskiej i generała porucznika armii meklemburskiej (ur. Grabow 26.II.1678, zm. Dömitz 28.II.1747), syna Fryderyka I, księcia meklemburskiego na Grabow, oraz jego żony Krystyny Wilhelminy, córki Wilhelma Krzysztofa, landgrafa heskiego na Homburgu. Małżeństwo pozostało bezdzietne; 2 czerwca 1710 w Greifswaldzie (dawniejsza Gryfia) orzeczono rozwód pary książęcej. Książę Karol Leopold żenił się później jeszcze dwukrotnie: z Krystyną von Lepel (był to związek morganatyczny) oraz z carówną Katarzyną Iwanowną, córką Iwana V. Zofia Jadwiga zmarła 1 marca 1734 w zamku Oranienstein koło Diez i spoczęła w kryptach rodzinnych w Diez.
- vi IZABELA SZARLOTTA. Urodziła się 22 stycznia 1692 w Leeuwarden, a 15 kwietnia 1725 w zamku Oranienstein poślubiła Chrystiana, księcia Nassau na Dillenburgu (von Nassau-Dillenburg), Beilstein, Herborn, Haiger, Burbach, Ebersbach, Tringenstein, Westerwald i jednej trzeciej Hadamaru (1724), pułkownika piechoty holenderskiej (1711–27) (ur. Dillenburg 11.08.1688, zm. Ebersbach 28.08.1739), syna Henryka, księcia von Nassau-Dillenburg, oraz jego żony Doroty Elżbiety, córki Jerzego III, księcia brzeskiego. To stosunkowo późno zawarte małżeństwo nie zaowocowało dziećmi i mąż Izabeli Szarlotty pozostał ostatnim z linii Nassau-Dillenburg (por. s. 21). Zmarła ona 18 września 1757 na zamku w Dillenburgu i spoczęła w Herborn.

- vii JOANNA AGNIESZKA. Urodziła się 25 grudnia 1693 w Leeuwarden, a zmarła 19 marca 1765 w zamku Oranienstein i została pochowana w kryptach rodzinnych w Diez.
- viii LUDWIKA LEOPOLDYNA. Urodziła się 12 [22] stycznia 1695 w Leeuwarden, a zmarła 20 stycznia 1758 w zamku Oranienstein i spoczęła w kryptach rodzinnych w Diez.
- ix HENRYKA KAZIMIERA. Urodziła się jako pogrobowiec 19 [29] lipca 1696, a zmarła 18 grudnia 1738 w Hanau i znalazła spoczynek w kryptach rodzinnych w Diez.
- c WILHELMINA ZOFIA JADWIGA. Urodziła się ona 9 sierpnia 1664 w pałacu Honselaersdijk (Holandia), a zmarła 13 [23] stycznia 1667 w Leeuwarden i została pochowana w tamtejszym kościele św. Jakuba.
- VI ELŻBIETA. Urodziła się 27 lipca [5 sierpnia] 1614 (w Arnhem?), a zmarła 18 września tego roku.
- VII JAN ERNEST. Urodził się 19 [29] marca 1617 w pałacu Hof van Nassau w Arnhem, gdzie zapewne także zmarł z końcem 1617.
- VIII MAURYCY. Urodził się 21 lutego [3 marca] 1619 w Utrechcie. W 1628 otrzymał rangę kapitana piechoty armii holenderskiej, lecz zmarł już 19 września tego roku w Groningen. Spoczął w Krypcie Namiestników w podziemiach kościoła św. Jakuba w Leeuwarden.
- IX ELŻBIETA FRISO. Urodzona 25 lipca 1620, zmarła 20 września 1628, zapewne w pałacu Stadhouderlijk Hof w Groningen pod Halberstadtem. Została pochowana ze zmarłym dzień wcześniej bratem Maurycym.
- X ? MARTWE DZIECKO. Urodzone przypuszczalnie 12 sierpnia 1621 w Arnhem.
- L MARTWE DZIECKO. Urodziło się w 1574 na zamku w Dillenburgu.
- M LUDWIK GÜNTHER. Urodził się 15 lutego 1575 na zamku w Dillenburgu. Podobnie jak starsi bracia służył w armii holenderskiej – w 1599 uzyskał awans na generała porucznika kawalerii. Poległ 12 września 1604 podczas bitwy z Hiszpanami pod Sluis (prowincja Zelandia). Jego zwłoki przewieziono do Arnhem, gdzie spoczęły w kościele św. Euzebiusza.

Żoną Ludwika Günthera została 7 czerwca 1601 w Arnheim:

ANNA MAŁGORZATA VON MANDERSCHIED-GEROLSTEIN. Jej rodzicami byli Jan Gerhard, hrabia von Manderscheid-Gerolstein, i poślubiona mu Małgorzata, córka Ludwika Franciszka, hrabiego von Neuweiller-sur-Moselle, hrabiego von Dhaun. Urodziła się ok. 1585 (10.08.1575?), a w 1596 poślubiła Wiryka VI, hrabiego von Daun-Falkenstein, pana Broich i Bürgel (ur. ok. 1542, zamordowany w zamku Broich 11.10.1598), syna Filipa II, hrabiego von Daun-Falkenstein, oraz jego żony Marii Kaspary von Holvey. Wiryk VI był uprzednio dwukrotnie żonaty i miał potomstwo; z Anną Małgorzatą dochował się córki. Także owocem jej mariażu z Ludwikiem Gütherem von Nassau była córka, zmarła we wczesnej młodości. Anna Małgorzata zmarła 4 marca 1606.

N MARTWY SYN. Urodził się 5 lipca 1579 na zamku w Dillenburgu i spoczął w kościele ewangelickim w Dillenburgu.

Dzieci Jana VI Starszego z drugiego małżeństwa (A–D):

A MARTWY SYN. Urodził się 19 lipca 1581 na zamku w Dillenburgu i został pochowany w kościele ewangelickim tamże.

B AMALIA. Urodziła się 27 lipca 1582 na zamku w Dillenburgu. Jej mężem został poślubiony 23 sierpnia 1600 w Dillenburgu Wilhelm I, hrabia zu Solms-Braunfels na Greifenstein i Wölfersheim (1592), pan na Münzenbergu, Wildenfels i Sonnenwalde (ur. Braunfels 18.04.1570, zm. Greifenstein 3.02.1635), syn Konrada, hrabiego zu Solms-Braunfels, i jego żony Elżbiety, rodzonej siostry Wilhelma I Milczącego; mieli liczne dzieci. Amalia podzieliła los małżonka i zmarła podczas epidemii dżumy 31 października 1635 w Greifenstein. Została tam pochowana obok męża i tych dzieci, które również padły ofiarą zarazy.

C KUNEGUNDA. Urodziła się 12 lipca 1583 na zamku w Dillenburgu, gdzie także zmarła 4 kwietnia 1584. Została pochowana w kościele ewangelickim w Dillenburgu.

D MARTWY SYN. Urodził się 23 lutego 1585 na zamku w Dillenburgu i spoczął w kościele ewangelickim w Dillenburgu.

Dzieci Jana VI Starszego z trzeciego małżeństwa (A–G):

A JERZY LUDWIK. Urodził się 12 kwietnia 1588 na zamku w Dillenburgu, gdzie zmarł po czterech dniach życia 16 kwietnia. Został pochowany w kościele ewangelickim w Dillenburgu.

B JAN LUDWIK. Urodził się 7 lub 12 sierpnia 1590 na zamku w Dillenburgu. Od śmierci ojca (8.10.1606) współrządził ze starszymi

braćmi w hrabstwach Nassau-Siegen i Diez (Nassau-Diez), a na mocy dokonanego 30 marca 1607 podziału dziedzictwa otrzymał część hrabstwa z Hadamarzem, częścią Esterau, Alt-Weilnau i Kirbergiem. W 1620 wszedł w posiadanie Mengerskirchen, Ellar, Dehrn, Rotzenhahn, Höhn i Rennerod, a w 1628 wsi Dillhausen i Probbach. W 1630 przyjął wyznanie katolickie i związał się z dworem cesarskim; był szambelanem i członkiem cesarskiej Tajnej Rady. W 1631 przekazał część Alt-Weilnau kuzynom z gałęzi Nassau-Saarbrücken oraz Nassau-Idstein, otrzymując w zamian część Esterau. W 1634 do swoich posiadłości dołączył Seck, w 1644 Hölzenhausen i Wilmenrod, a w 1649 Obertiefenbach. 8 października 1650 cesarz podniósł jego hrabstwo do rangi księstwa. Zmarł 10 marca 1653 na zamku w Hadamarze i spoczął w kościele NMP (Liebfrauenkirche) w Hadamarze, a jego serce złożono w kościele jezuickim tamże; w 1835 prochy Jana Ludwika przeniesiono do krypty książęcej pod chórem dawnego kościoła franciszkańskiego w Hadamarze.

Żoną Jana Ludwika została 26 sierpnia 1617 w Detmold:

URSZULA ZUR LIPPE, córka Szymona VI, pana i hrabiego (Herr und Graf) zur Lippe, i jego pierwszej żony Irmgardy, córki Jana II, hrabiego von Rietberg-Arnsberg. Urodziła się 15 [25] lutego 1598 na zamku w Detmold, a zmarła podczas porodu 27 lipca 1638 na zamku w Hadamarze i spoczęła w tamtejszym kościele NMP, skąd w 1835 jej prochy przeniesiono do krypty książęcej pod chórem dawnego kościoła franciszkańskiego.

Zstępni Jana Ludwika, książęta von Nassau-Hadamar, wygaśli w linii męskiej w 1711.

- C JANINA ELŻBIETA. Urodziła się 13 lutego 1593 na zamku w Dillenburgu, a 8 lub 16 lutego 1616 w Beilstein wyszła za Konrada Gumprechta, hrabiego von Bentheim-Steinfurt-Limburg (ur. 10.03.1585, zm. 10.03.1618 lub 1619), syna Arnolda III, hrabiego von Bentheim-Steinfurt-Tecklenburg-Limburg, oraz jego żony Magdaleny, dziedziczki Hohenlimburga, córki Gumprechta IV, hrabiego von Neuenahr-Limburg; mieli zmarłego rychło syna. Janina Elżbieta zmarła 13 września 1654 w Haus Limburg i została pochowana w Elsey.
- D ANNA. Urodziła się 24 listopada 1594, a 19 czerwca 1619 poślubiła Filipa Ernesta, hrabiego zu Isenburg und Büdingen (ur. 1593, zm. podczas epidemii dżumy, Hanau 16.08.1635), syna Wolfganga Ernesta I, hrabiego zu Isenburg-Büdingen oraz burgrabiego

- Gelnhausen, i jego pierwszej żony Anny, córki Jana IV, hrabiego von Gleichen-Remda; małżeństwo pozostało bezdzietne. Anna zmarła 11 lutego 1660 w Birstein, gdzie też została pochowana.
- E MAGDALENA. Urodziła się 13 listopada 1595, zaś 20 maja 1624 w Erbach poślubiła Jerzego Albrechta I, hrabiego zu Erbach, na Schönbergu (1606), na Reichenbergu (1623), na Fürstenau (1627), na całym Erbach (1643) (ur. Erbach 16.12.1597, zm. tamże 25.11.1647), syna Jerzego III, hrabiego zu Erbach, i jego czwartej żony Marii, córki Albrechta V, hrabiego von Barby-Mühlingen; mieli pięcioro dzieci. Magdalena zmarła 31 lipca 1633 w Fürstenau. Po jej śmierci Jerzy Albrecht żenił się jeszcze dwukrotnie: z Anną Dorotą von Limpurg-Gaildorf i z Elżbietą Dorotą, hrabianką zu Hohenlohe-Schillingsfürst i miał dalsze potomstwo.
- F ANNA AMALIA. Na świat przyszła 19 lipca 1599 na zamku w Dillenburgu. 24 października 1648 w Birstein została żoną Wilhelma Ottona, hrabiego zu Isenburg und Büdingen in Birstein (ur. Birstein 17.11.1597, zm. tamże 17.07.1667), rodzzonego brata Filipa Ernesta, hrabiego zu Isenburg und Büdingen, męża swojej starszej siostry Anny (ZOB. POWYŻEJ); małżeństwo to pozostało bezdzietne. Anna Amalia umarła 4 maja 1667 w Birstein i tam również spoczęła.
- G JULIANA. Urodziła się 9 czerwca 1602 na zamku w Dillenburgu, gdzie zmarła 26 sierpnia tego roku. Została pochowana w kościele ewangelickim (wcześniej pw. św. Jana) w Dillenburgu.
- 2 LUDWIK. Urodził się 10 stycznia 1538 na zamku w Dillenburgu. Po śmierci ojca (6.10.1559) wraz z braćmi Janem, Ludwikiem i Henrykiem został hrabią Nassau na Dillenburgu (von Nassau-Dillenburg), Siegen, Hadamarze i Herborn oraz hrabią Diez (von Nassau-Diez); od 11 grudnia 1561 książęta władali ponadto w hrabstwie Nassau-Beilstein. 8 sierpnia 1570 najstarszy z rodzeństwa, Wilhelm I Milczący, mianował Ludwika regentem księstwa Oranii (Orange). Był on ponadto oficerem wojsk holenderskich i wraz z młodszym bratem Henrykiem poległ dnia 14 kwietnia 1574, dowodząc armią protestancką, która poniosła klęskę w starciu z Hiszpanami pod Mook (Mookerheyde) w Limburgii. Ciało braci nigdy nie odnaleziono.
- 3 MARIA. Urodziła się 18 marca 1539 na zamku w Dillenburgu, a 11 listopada 1556 w Mörs jej mężem został Wilhelm IV van den Bergh, hrabia van den Bergh-'s Heerenberg oraz pan na Bylandt, Homoed, Hedel, Boxmeer, Spouwbeek, Herpen, Ulft i Stevensweert (1546), stadhouder Gedrii i Zütphen (1581–83) (ur. 's-Heerenberg 24.12.1537,

- zm. zamek Ulft 6.11.1586), syn Oswalda II, hrabiego van den Bergh-
-s Heerenberg, oraz jego żony Elżbiety van Dorth; mieli siedemna-
-ścioro dzieci. Maria zmarła 18 lub 28 maja 1599 na zamku w Ulft.
- 4 ADOLF. Na świat przyszedł 11 lipca 1540 na zamku w Siegen. Po śmierci ojca (6.10.1559) wraz z braćmi Janem, Ludwikiem i Henrykiem został hrabią Nassau na Dillenburgu (von Nassau-Dillenburg), Siegen, Hadamarze i Herborn oraz hrabią Diez (von Nassau-Diez); 11 grudnia 1561 bracia odziedziczyli ponadto hrabstwo Nassau-Beilstein. Adolf był oficerem wojsk holenderskich i poległ 23 maja 1568 podczas bitwy z armią hiszpańską opodal wioski Heiligerlee w prowincji Groningen.
 - 5 ANNA. Urodziła się 11 lipca 1540 na zamku w Siegen jako bliźniacza siostra Adolfa. 6 czerwca 1559 w Dillenburgu wyszła ona za mąż za Albrechta, hrabiego Nassau na Weilburgu (von Nassau-Weilburg) (1559), na Ottweiler, Hohenburgu, Kircheim, Lahr i Mahlbergu (1574) (ur. Neuweilnau 26.12.1537, zm. Ottweiler 11.11.1593), syna Filipa III, hrabiego Nassau na Weilburgu z walramskiej linii dynastii, i jego żony Anny, córki Albrechta VII, hrabiego von Mansfeld-Hinterort; dochowali się trzynastorga dzieci. Anna zmarła 12 lutego 1616 na zamku w Weilburgu i została pochowana w podziemiach kościoła zamkowego tamże.
 - 6 ELŻBIETA. Urodziła się 25 września 1542 w zamku dillenburskim, gdzie 16 czerwca 1559 poślubiła Konrada, hrabiego zu Solms-Braunfels (1581) (ur. 17.01.1540, zm. Berleburg 27.04.1592), syna Filipa, hrabiego zu Solms-Braunfels, i jego żony Anny von Tecklenburg; owocem tego mariażu było czternaścioro dzieci. Elżbieta zmarła 18 listopada 1603 w Greifenstein, gdzie również spoczęła.
 - 7 KATARZYNA. Urodziła się 19 grudnia 1543 na zamku w Dillenburgu, a 17 listopada 1560 w Arnstadt poślubiła Günthera XLI Walecznego, hrabiego Schwarzburga na Blankenburgu (von Schwarzburg-Blankenburg) (1552) i na Leutenbergu (von Schwarzburg-Leutenberg) (1564), pułkownika armii holenderskiej (1577) (ur. Arnstadt lub Sondershausen 25.09.1529, zm. Antwerpia 23.05.1583), syna Günthera XL, hrabiego von Schwarzburg-Blankenburg, oraz jego żony Elżbiety, córki Filipa, hrabiego zu Isenburg-Büdingen; małżeństwo to pozostało bezdzietne. Katarzyna zmarła 25 grudnia 1624 i znalazła spoczynek w Sondershausen.
 - 8 JULIANA. Urodziła się 10 sierpnia 1546 na zamku w Dillenburgu. Jej mężem został 14 czerwca 1575 (w Dillenburgu) Albrecht VII, hrabia Schwarzburga na Rudolstadt i Sondershausen (von Schwarzburg-

-Rudolstadt-Sondershausen) (1583) (ur. Sondershausen 16.01.1537, zm. Rudolstadt 10.04.1605), rodzony brat Günthera XLI Walecznego, męża jej starszej siostry Katarzyny (ZOB. POWYŻEJ); mieli dziecięcioro dzieci. Juliana zmarła w połogu 31 sierpnia 1588 na zamku w Rudolstadt. Po jej śmierci Albrecht VII ożenił się z Albertyną Elżbietą, córką Reinharda II, hrabiego von Leiningen-Westerburg, lecz dzieci więcej już nie miał.

- 9 MAGDALENA. Urodziła się 15 grudnia 1547 na zamku w Dillenburgu. 27 stycznia 1567 w Dillenburgu lub 14 września tego roku w Neuenstein poślubiła Wolfganga II, hrabiego von Hohenloh-Weikersheim (1586), zu Langenburg und Neuenstein (1606) (ur. Waldenburg 14.06.1546, zm. Weikersheim 28.03.1610), syna Ludwika Kazimierza, hrabiego von Hohenlohe-Neuenstein zu Langenburg, Neuenstein, Döttingen, Forchtenberg, Hollenbach, Ingelfingen, Kirchensall, Langenlautingen, Mitchelbach, Zweiflingen, Künzelsau i Niedernhall, i jego żony Anny, córki Ottona, hrabiego zu Solms-Laubach; owocem mariażu było czternaścioro dzieci. Magdalena zmarła 16 maja 1633 w Öhringen.
- 10 HENRYK. Urodził się 15 października 1550 na zamku w Dillenburgu. Po śmierci ojca 6 października 1559 wspólnie ze starszymi braćmi współrządził (z racji na wiek początkowo tylko nominalnie) jako hrabia Nassau na Dillenburgu (von Nassau-Dillenburg), Siegen, Hadamarze i Herborn oraz hrabia von Diez (Nassau-Diez). 11 grudnia 1561 bracia odziedziczyli hrabstwo Nassau-Beilstein. Henryk wspólnie z Ludwikiem dowodził armią protestancką, która 14 kwietnia 1574 pod Mook (Mookerheyde) w Limburgii poniosła klęskę w starciu z Hiszpanami; obaj bracia zginęli, ciało nigdy nie odnaleziono.

*

Urodził się 24 kwietnia 1533 na zamku w Dillenburgu jako najstarsze dziecko Wilhelma I Bogatego oraz Juliany zu Stolberg. Przydomek Milczącego (Milczka, Cichego, Niemego) zawdzięczał dyplomatycznej powściągliwości i roztropności w układach z potężnymi sąsiadami Republiki; w samych Niderlandach zyskał miano Ojca Ojczyzny, jest bohaterem i tytułową postacią hollenderskiego hymnu narodowego. Od urodzenia był hrabią Nassau, Katzenelnbogen, Vianden i Diez (Dietz), a 13 lutego 1545 został dziedzicem zmarłego bezpotomnie kuzyna Renata (TABLICA I) jako suwerenny książę Oranii (Orange, Oranje) i hrabia Vian-

den, wicehrabia Antwerpii i Besançon, baron Bredy, Grimbergen, Herstal, Diest, Warneton, Orpierre-Trescléoux, Saulnerie, Arlay oraz Nozeroy, pan Polanen, Geertruidenbergu, Niervaat, Klundert, Oosterhout, Naaldwijk, Steenbergen, Castricum, Monster, Rijswijk, Dongen, Lek, Drimmelen, Sankt-Vith, Bütgenbach, Daasburga, Hambroeck, Gageldonk, Itteren, Meerssenhoven, Gestel, Strijp, Stratum, Hoboken, Hingene, Zichem, Zelem, Vorst, Meerhout, Londerzeel, Hoeleden, Roosendaal, Nispen, Wouw, Hooge en Lage Zwaluwe, Neuchâtel, Châtillon, Chastellin, Valenzin, Lièvremon, Hortal, Dammartin, Montfaulcon, Salins i La Joux. Po zawarciu pierwszego małżeństwa 8 lipca 1551 został hrabią Büren i Leerdam, baronem IJsselstein, Cranendonk, Eindhoven, miasta Grave i ziemi Cuyk, panem na Akkooi, Kortegne, Borsselen, Sint-Maartensdijk, Jaarsveld, Odijk i Beverweerd. Od 17 listopada 1555 zasiadał z woli Filipa II Hiszpańskiego w holenderskiej Radzie Stanu, 9 sierpnia 1559 otrzymał od króla godność stadhoudera (namiestnika) Holandii, Zelandii i Utrechtu, a 22 lutego 1561 został mianowany stadhouderem Burgundii (Franche Comté). Będąc nieformalnym przywódcą opozycji protestanckiej przeciwko rządowi hiszpańskiemu w Niderlandach, 3 kwietnia 1567 zmuszony był zrezygnować z niderlandzkich tytułów i wycofać się do swoich niemieckich posiadłości. 20 lipca 1572 został wybrany generalnym gubernatorem prowincji Holandia, a 4 czerwca 1575 Stany Generalne Niderlandów powierzyły mu urząd stadhoudera Holandii i Zelandii, prowincji niezależnych od Hiszpanii, wraz ze stanowiskiem naczelnego dowódcy sił lądowych i morskich tychże prowincji. 22 października 1577 otrzymał od stanów stanowisko regenta Brabancji, zaś 20 stycznia 1578 został desygnowany generalnym gubernatorem Zjednoczonych Prowincji Niderlandów. 21 września 1578 przyjął tytuł hrabiego von Lingen. Dnia 23 stycznia 1579 sygnował powstanie unii utrechckiej, jednoczącej niezależne Prowincje Północne (Holandia, Zelandia, Utrecht, Geldria, Groningen, a niebawem także miasta Brugia, Gandawa, Bruksela i Antwerpia). 11 czerwca 1580 otrzymał urząd stadhoudera Fryzji, 20 czerwca 1581 został markizem Veere i Flushing, a nieco później w tym roku przyjął tytuł markiza Bergen i pana Willemstadt. 26 lipca 1581 w Hadze, wspólnie

z przedstawicielami niderlandzkich Stanów Generalnych, podpisał tzw. Akt abjuracji, ogłaszający secesję protestanckich Zjednoczonych Prowincji od katolickiej Hiszpanii i od pozostających pod jej zwierzchnictwem Niderlandów Południowych.

Został zastrzelony 10 lipca 1584 w swojej rezydencji Prinsenhof w Delft przez katolickiego fanatyka Baltazara Gérarda (Gerarda vel Gerardtsa), będącego na usługach dworu hiszpańskiego. Spoczął w Starej Kryptcie w podziemiach Nieuwe Kerk (Nowego Kościoła) w Delft, odtąd nekropolii dynastii Orange-Nassau.

Małżonki Wilhelma I:

1. Poślubiona 8 lipca 1551 w Büren:

ANNA VAN EGMOND

Była ona córką Maksymiliana van Egmond (Egmont), hrabiego Büren i Leerdam, hrabiego Tecklenburga oraz stadhoudera Fryzji, i jego żony Franciszki, pani de Lannoy, Santes i Tronchiennes, córki Hugona de Lannoy, pana de Tronchiennes. Urodziła się w marcu 1533 w Grave. Po śmierci ojca 24 grudnia 1548 została hrabiną Büren i Leerdam, baronową IJsselstein, Cranendonk, Eindhoven, miasta Grave i ziemi Cuyk oraz panią Akkooi, Kortegne, Borssele, Sint-Maartensdijk, Jaarsveld, Odijk i Beverweerd. Zmarła 24 marca 1558 w Bredzie i spoczęła w Grote Kerk (Wielkim Kościele) tamże.

2. Poślubiona 24 sierpnia (ślub cywilny) i 25 sierpnia (kościelny) 1561 w Lipsku:

ANNA SASKA

Była ona córką Maurycego, elektora saskiego z albertyńskiej linii dynastii Wettynów, i jego żony Agnieszki, córki Filipa I Wspaniałomyślnego, landgraфа heskiego. Urodziła się 23 grudnia 1544 (na zamku w Dreźnie). W 1572 Anna, która popadła w chorobę umysłową, została osadzona w zamku Beilstein. Jej małżeństwo unieważniono 11 czerwca 1575 po uznaniu jej winną zdrady małżeńskiej (miała córkę z Janem Rubensem, prawnikiem, ojcem Piotra Pawła Rubensa, malarza i dyplomaty), po czym powróciła do Saksonii. Zmarła 18 grudnia 1577 na zamku w Dreźnie i została pochowana w kaplicy książęcej (Fürstenkapelle) w obrębie katedry miśnieńskiej.

3. Poślubiona 12 czerwca (24 kwietnia?) 1575 w Den Briel (obecnie Brielle):

SZARLOTTA DE BOURBON

Była ona córką Ludwika II de Bourbon, księcia de Montpensier, La Roche-sur-Youn i Luc, pana de Dombes oraz delfina Owernii, potomka Burbonów, bocznej linii dynastii kapetyńskiej, i jego pierwszej żony Jakobiny, hrabiny Bar-sur-Seine, córki Jana IV de Longwy, pana de Givry, barona de Pagny i Mirabeau. Urodziła się w 1547 (3.10.1546?). Początkowo, tak jak pozostałe córki Burbona, była przeznaczona do życia klasztornego; w 1559 została mniszką w opactwie benedyktynek Notre-Dame-de-Jouarre, gdzie w 1565 wybrano ją opatką. W 1571 opuściła klasztor i zmieniła wyznanie na kalwińskie, a kilka lat później wyszła za Wilhelma I. Zmarła po kilkudniowej chorobie 5 maja 1582 w Antwerpii i została pochowana w kościele dworskim tamże.

4. Poślubiona 12 (24?) kwietnia 1583 w Antwerpii:

LUDWIKA DE COLIGNY

Była ona córką Gasparda II de Coligny-le-Vieil, hrabiego de Coligny i Châtillon-sur-Loing, admirała Francji, oraz jego pierwszej żony Szarlotty, córki Gwidona XVI, hrabiego de Laval i Montfort. Urodziła się 23 września 1555 na zamku w Châtillon-sur-Loing, a 26 maja 1572 w La Rochelle została żoną Karola de Téligny, pana de Lierville, Le Chastelier i Montreuil-Bonnin, szlachcica komnaty króla Francji, oficera armii jej ojca (ur. ok. 1535, zamordowany 24/25.08.1572 podczas Nocy św. Bartłomieja w Paryżu), syna Ludwika de Téligny (Théligny), pana de Lierville, i jego żony Artuzji Vernon de Montreuil; nie mieli dzieci. W 1593 owdowiała księżna opuściła Niderlandy i przeniosła się do ojczyzny, zabierając ze sobą pasierbice: Marię Elżbietę Flandrykę i Szarlottę Brabantynę. Później przez pewien czas przebywała na holenderskim dworze pasierba, Maurycyego, lecz w 1619 ponownie wyjechała do Francji. Zmarła 13 listopada 1620 w zamku Fontainebleau, skąd jej ciało przewieziono do Delft i złożono u boku Wilhelma I w tzw. Starej Krypcie w podziemiach Nieuwe Kerk.

Potomstwo Wilhelma I:

Dzieci z pierwszego małżeństwa (1–3):

- 1 MARIA. Urodziła się 9 grudnia 1553 w Bredzie, a zmarła 7 grudnia 1554 lub po 23 lipca (7 grudnia?) 1555. Została pochowana w Grote Kerk (Wielkim Kościele) w Bredzie.
- 2 FILIP WILHELM. Urodził się 19 grudnia 1554 na zamku w Büren. 24 marca 1558 otrzymał tytuły hrabiego Büren i Leerdam, barona IJsselstein, Cranendonk, Eindhoven, miasta Grave i ziemi Cuyk oraz pana na Akkooi, Kortegne, Borsselen, Sint-Maartensdijk, Jaarsveld, Odijk i Beverweed, a w 1559 ofiarowano mu godność pierwszego para Zelandii. W lutym 1568 został wprowadzony do Hiszpanii i tam wychowany w wierze katolickiej, stopniowo jednak porzucił ją na rzecz kalwinizmu, który przyjął w 1572. Po śmierci ojca 10 lipca 1584 został suwerennym księciem Oranii (Orange), hrabią von Nassau, Katzenelnbogen, Vianden i Diez, Büren i Leerdam, wicehrabią Besançon oraz baronem d'Orpierre-Trescléoux, de Saulnerie, d'Arlay i de Nozeroy, panem de Neuchâtel, Châtillon, Chastellbellin, Valenzin, Lièvremon, Hortal, Dammartin, Montfaulcon, Salins i La Joux (samodzielnie), a także markizem Herstal, Diest i Warneton, panem Polanen, Geertruidenberga, Niervaart, Klundert, Oosterhout, Naaldwijk, Steenberg, Castricum, Monster, Rijswijk, Dongen, Lek, Drimmelen, Sankt-Vith, Bütgenbach, Daasburga, Hambroeck, Gageldonk, Itteren, Meerssenhoven, Gestel, Striip, Stratum, Hoboken, Hingene, Zichem, Zelem (do 1595), Vorst, Meerhout, Londerzeel, Hoeleden, Roosendaal, Nispen, Wouw, Hooge en Lage Zwaluwe i Willemstad (wraz z braćmi). Z Hiszpanii powrócił w 1595, a udzielne księstwo Oranii objął cztery lata później. Po podziale posiadłości rodzinnych w 1609 został markizem Bergen, hrabią Vianden, wicehrabią Antwerpii, baronem Bredy, Grimbergen, Herstal, Diest i Warneton oraz panem na Sankt-Vith, Bütgenbach, Daasburga, Hambroeck, Gageldonk, Itteren, Meerssenhoven, Gestel, Striip, Stratum, Hoboken, Hingene, Zichem, Vorst, Meerhout, Londerzeel oraz Hoeleden. Zmarł 20 lutego 1618 w Brukseli i został pochowany w kościele w Diest.

Żoną Filipa Wilhelma została poślubiona 23 listopada 1606 w Fontainebleau:

ELEONORA DE BOURBON, córka Henryka I de Bourbon, księcia de Condé (Kondeusza), potomka bocznej linii Burbonów, jednej z gałęzi Kapetyngów, oraz jego drugiej żony Szarlotty Katarzyny, córki Ludwika de La Trémoille, księcia de Thouars i Talmond. Urodziła się 30 kwietnia 1587 w Paryżu. Po śmierci męża powróciła do ojczyzny. Zmarła 20 stycznia 1619 w zamku Muret i została pochowana w nekropolii Kondeuszy w kościele św. Tomasza z Canterbury w Vallery.

- 3 MARIA. Urodziła się ona 7 grudnia (7 lutego?) 1556 w Bredzie. W latach 1564–67 była damą honorową Małgorzaty Parmeńskiej, regentki Niderlandów. 7 [17] lutego 1595 w Büren wyszła za Filipa Ernesta, hrabiego von Hohenlohe-Neuenstein-Langenburg (1586), dowódcy armii Stanów Generalnych (1575–87), generała porucznika piechoty (1592–99) (ur. Weikersheim 17.02.1550, zm. IJsselstein 6.03.1606), syna Ludwika Kazimierza, hrabiego von Hohenlohe-Neuenstein-Langenburg na Neuenstein, Döttingen, Forchtenbergu, Hollenbach, Ingelfingen, Kirchensall, Langenlautingen, Mitchelbach, Zweiflingen, Künzelsau i Niedernhall, i jego żony Anny, córki Ottona, hrabiego zu Solms-Laubach; mieli zmarłego młodo syna. Maria zmarła 10 października 1616 w Büren i została pochowana w tamtejszym kościele pw. św. Lamberta.

Dzieci z drugiego małżeństwa (1–5):

- 1 ANNA. Urodziła się 31 października 1562 w Brukseli i zmarła wkrótce potem.
- 2 ANNA. Urodziła się 5 listopada 1562 w Bredzie, a 25 listopada 1587 w pałacu Botnia Huis we Franeker poślubiła swojego brata stryjecznego, Wilhelma Ludwika „Ojczy Nasz”, hrabiego von Nassau-Siegen (zob. s. 19). Osłabiona porodem, zmarła 13 [23] czerwca 1588 w pałacu Botnia Huis we Franeker i znalazła spoczynek w kryptach kościoła św. Jakuba w Leeuwarden.
- 3 MAURYCY AUGUST FILIP. Urodzony 8 grudnia 1564 w Brukseli, umarł 3 marca, 4 marca lub 8 grudnia 1566 w Bredzie.

- 4 MAURYCY | s. 42

5 EMILIA. Urodziła się 10 kwietnia 1569 w Kolonii, a 7 listopada 1597 w Hadze wyszła za mąż za Manuela (Emanuela), „księcia” portugalskiego, tytułującego się „Manuelem II, królem Portugalii i Algarve” (1595) (ur. Tanger lub Lizbona (3.02?) 1568, zm. Bruksela 22.06.1638), nieślubnego syna Antoniego Bastarda Portugalskiego, tytularnego króla Portugalii i Algarve „Antoniego I”, potomka bocznej linii dynastii z Aviz, z jego związku z Anną Barbosa; dochowali się dziewięciorga dzieci. Emilia zmarła 16 marca 1629 w Genewie i tam również spoczęła, zaś Manuel (II) ożenił się powtórnie z Ludwiką Osorio.

Córki z trzeciego małżeństwa (1–6):

- 1 LUDWIKA JULIANA. Urodzona 31 marca 1576 w Delft, 23 czerwca 1593 w Dillenburgu poślubiła Fryderyka IV, elektora Palatynatu Reńskiego (1583) (ur. Amberg 5.03.1574, zm. Heidelberg 9.09.1610), syna Ludwika VI, elektora Palatynatu Reńskiego, potomka jednej z gałęzi palatyńskiej linii dynastii Wittelsbachów, i jego pierwszej żony Elżbiety, córki Filipa I Wspaniałomyślnego, landgraфа heskiego; dochowali się ośmiorga dzieci. Po śmierci małżonka, Ludwika Juliana wspólnie z zięciem sprawowała regencję w Palatynacie do czasu osiągnięcia pełnoletności przez starszego syna. Po zajęciu księstwa przez cesarza (1623), wraz z rodziną syna schroniła się w Królewcu (Kalininograd), gdzie zmarła 15 marca 1644. Została pochowana w katedrze królewieckiej.
- 2 MARIA ELŻBIETA FLANDRIKA. Urodziła się 26 marca 1577 w Middelburgu. W 1593 wraz z macochą Ludwiką de Coligny wyjechała do jej ojczyzny. 15 kwietnia 1595 w Hadze wyszła za Henryka de La Tour d’Auvergne, suwerennego księcia Sedanu, księcia de Bouillon i Raucourt, hrabiego de Montfort i Beaufort, wicehrabiego Turenii oraz barona d’Oliergues, marszałka Francji (ur. Joze-en-Auvergne 28.09.1555, zm. Sedan 25.03.1623), syna Franciszka III de La Tour d’Auvergne, wicehrabiego Turenii, i jego żony Eleonory, córki Annasza (Anne’a) de Montmorency, księcia de Montmorency, konetabla Francji. Był on uprzednio żonaty z Szarlottą de La Marck, suwerenną księżną Sedanu oraz księżną Bouillon (zm. 1594), lecz małżeństwo to

pozostało bezdzietne; z Marią Elżbietą Flandryką dochował się licznej progenitury. W latach 1623–26 owdowiała księżna sprawowała regencję w Sedanie w imieniu nieletniego syna. Zmarła 3 września 1642 na zamku w Sedanie i została pochowana obok męża w Sedanie.

- 3 KATARZYNA BELGIKA. Urodziła się 31 lipca 1578 w Antwerpii. Jej mężem został 22 października [2 listopada] 1596 w Dillenburgu Filip Ludwik II, hrabia von Hanau-Münzenberg (1580) (ur. Hanau 18.11. lub 18.12.1576, zm. tamże 9 [19].08.1612), pasierb Jana VII, księcia Nassau na Siegen (zob. s. 20); mieli dziesięcioro dzieci. Po śmierci męża Katarzyna Belgika sprawowała w latach 1612–26 regencję w imieniu małoletniego syna. Zmarła 12 kwietnia 1648 w Hadze i spoczęła w tzw. Starej Kryptcie w podziemiach kościoła Nieuwe Kerk w Delft.
- 4 SZARLOTTA FLANDRYNA. Urodziła się 18 sierpnia 1579 w Antwerpii. Po śmierci matki (1582), na życzenie dziada, Ludwika II de Bourbon, wychowywała się na jego dworze. W 1593 przyjęła wyznanie katolickie i wstąpiła do klasztoru św. Krzyża (Sainte-Croix) koło Poitiers, gdzie 25 lipca 1605 wybrano ją przeoryszą. Zmarła 16 kwietnia 1640 w swoim klasztorze i spoczęła w jego podziemiach.
- 5 SZARLOTTA BRABANTYNA. Urodziła się 17 września 1580 w Antwerpii. W 1593 wspólnie z macochą Ludwiką de Coligny oraz starszą siostrą Marią Elżbietą Flandryką wyjechała do Francji. 11 marca 1598 w Châtellerault została żoną Klaudiusza de La Trémoille, księcia de Thouars i Talmont, księcia de Trémoille (ur. zamek Thouars 1566, zm. tamże 25.10.1604), syna Ludwika III de La Trémoille, księcia de Thouars, i jego żony Joanny, córki Annasza (Anne) de Montmorency, księcia de Montmorency, konetabla Francji; owocem tego mariażu było czworo dzieci. Szarlotta Brabantyna zmarła (22?) sierpnia 1631 w zamku Renard.
- 6 EMILIA SECUNDA ANTWERPIANA. Urodziła się ona 9 grudnia 1581 w Antwerpii, a 4 lipca 1616 w Zweibrücken poślubiła Fryderyka Kazimierza, palatyna von Zweibrücken-Landsberg (1611) (ur. Zweibrücken 10.06.1585, zm. Montfort-en-Auxois 30.09.1645),

syna Jana I, palatyna von Zweibrücken, potomka bocznej gałęzi palatyńskiej linii Wittelsbachów, oraz jego żony Magdaleny, córki Wilhelma Bogatego, księcia Juliaku, Kliwii i Bergu; do Chowali się trzech synów. Zmarła 28 września 1657 w Landsbergu i została pochowana w Meisenheim.

Syn z czwartego małżeństwa:

FRYDERYK HENRYK | s. 46

Syn pozamałżeński:

Z EWĄ ELINX (ELINCX) (ur. ok. 1535, zm. ok. 1590):

JUSTYNUS VAN Nassau (ur. 1559, zm. Lejda 26.06.1631). Admirał lejt-nant Zelandii (1585), w latach 1601–25 był gubernatorem Bredy.

Jego żoną została 4 grudnia 1597 w IJsselmondea Anna de Merode (ur. 9.01.1565, zm. 8.10.1634), córka Jana IX de Merode, pana Petershem, oraz Małgorzaty van Pallant, wdowa po angielskim pułkowniku Tomaszu Morganie, gubernatorze Bergen op Zoom.

Zstępni Justynusa wygaśli w linii męskiej w drugiej połowie XVII.

MAURYCZ

Stadhouder Niderlandów
1584-1625

Ojciec: WILHELM I MILCZĄCY | s. 16

Matka: ANNA SASKA | s. 35

Rodzeństwo: BIOGR. WILHELMA I

*

Urodził się 13/14 listopada 1567 na zamku w Dillenburgu jako pierwszy syn Wilhelma I i jego drugiej żony. Po śmierci ojca 10 lipca 1584 został markizem Veere i Flushing oraz hrabią Lingen (samodzielnie), a także markizem Bergen, hrabią Vianden, wicehrabią Antwerpii, baronem Bredy, Grimbergen, Herstal, Diest i Warneton, panem na Polanen, Geertruidenbergu, Niervaart, Klundert, Oosterhout, Naaldwijk, Steenbergen, Castricum, Monster, Rijswijk, Dongen, Lek, Drimmelen, Sankt-Vith, Bütgenbach, Daasburgu, Hambroeck, Gageldonk, Itteren, Meerssenhoven, Gestel, Strijp, Stratum, Hoboken, Hiongene, Zichen, Zelem (do 1595), Vorst, Meerhout, Londerzeel, Hoeleden, Roosendaal, Nispen, Wouw, Hooge en Lage Zwaluwe i Willemstad (z braćmi). Od sierpnia 1584 zasiadał w holenderskiej Radzie Stanu. W 1585 został wybrany stadhouderem Holandii i Zelandii, a w 1587 uzyskał stanowisko wodza naczelnego sił lądowych i morskich Republiki Zjednoczonych Prowincji. W 1589 wybrano go stadhouderem Overijssel, w 1590 stadhouderem i głównodowodzącym sił zbrojnych Utrechtu, a w 1591 stadhouderem i głównodowodzącym sił zbrojnych Groningen. W 1600 objął hrabstwo Mörs, a po podziale posiadłości dziedzicznych w 1609 został panem Polanen, Niervaart, Klundert, Oosterhout, Steenbergen, Castricum, Monster, Rijswijk, Dongen, Lek, Drimmelen, Roosendaal, Nispen, Wouw i Willemstad. Po śmierci starszego przyrodniego brata, Filipa Wilhelma, 20 lutego 1618 został suwerennym księciem Oranii (Orange), hrabią von Nassau, Katzenelnbogen, Vianden i Diez, hrabią von Büren i Leerdam, wicehrabią Antwerpii i Be-

sançon, baronem Bredy, Grimbergen, Herstal, Diest, IJsselstein, Cranendonk, Eindhoven, miasta Grave oraz ziemi Cuyk, Warnton, Orpierre-Trescléoux, Saulnerie, Arlay i Nozeroy, panem na Sankt-Vith, Bütgenbach, Daasburgu, Hambroeck, Gageldonk, Itteren, Meerssenhoven, Gestel, Strijp, Stratum, Hoboken, Hingene, Zichem, Vorst, Meerhout, Londerzeel, Hoeleden, Akkooi, Kortegne, Borsselen, Sint-Maartensdijk, Jaarsveld, Odijk, Beverweed, Neuchâtel, Châtillon, Chastelbellin, Valenzin, Lièvremon, Hortal, Dammartin, Montfaulcon Salins i La Joux. W 1619 otrzymał tytuł pierwszego para Zelandii, natomiast po śmierci Wilhelma Ludwika „Ojcie Nasz” (zob. s. 19) w 1620 został stadhouderem oraz głównodowodzącym sił zbrojnych Groningen i Drenthe.

Zmarł wskutek choroby wątroby (zapewne marskości) 23 kwietnia 1625 w Hadze i został pochowany obok ojca w Starej Kryptcie w podziemiach kościoła Nieuwe Kerk w Delft.

Nie ożenił się, pozostawił liczne dzieci pozamażeńskie (1–8):

Z MAŁGORZATĄ VAN MECHELEN (ur. ok. 1581, zm. Haga 17.05.1662), córką Korneliusza junkra van Mechelen oraz jego żony Barbary, córki Pawła van Nassau-Merwen:

- 1 WILHELM VAN NASSAU (ur. ok. 1601, poległ pod Greenlo/Groenlo 18.08.1627). Uznany przez ojca krótko przed jego śmiercią, w 1625 odziedziczył zgodnie z jego wolą tytuł pana van Lek. Był ponadto wiceadmirałem Holandii i Fryzji Wschodniej.

Jego żoną została 4 kwietnia 1627 w Sluis ANNA VAN DER NOOT (zm. 1642), córka i dziedziczka Karola van der Noot, pana van Hoogen-Aartswoude, i poślubionej mu Anny Manmaker; po śmierci Wilhelma van Nassau, z którym nie dochowała się dzieci, wyszła powtórnie za mąż (1630) za Filipa Jakuba, barona van Boetzalaer.

Wilhelm van Nassau pozostawił naturalnego syna.

- 2 LUDWIK VAN NASSAU (ur. koniec 1602, zm. Haga 28.02.1665). Uznany przez ojca na krótko przed jego śmiercią, w 1625 otrzymał włości Beverweerd, a po bezpotomnym zgonie starszego brata w 1627 został również panem na Lek. W 1643 został gubernatorem Bergen op Zoom, a w 1658 objął stanowisko gubernatora Den Bosch. Posłował na dwór angielski (1660), był generałem lejtnantem armii holenderskiej.

Jego żoną została 7 kwietnia 1630 IZABELA VAN HORNES (ur. ok. 1605, zm. krótko przed 7.05.1664), córka Wilhelma Adriana, hrabiego van

Hornes (Horn, Hoorne) i pana van Kessel, oraz jego pierwszej żony Izabeli (Elżbiety) van der Meeren.

Potomkami Ludwika van Nassau byli: hrabiowie van Nassau-La Lecq (de Lek); wygaśli w XIX w., hrabiowie van Nassau-La Lecq (de Lek) na Odijk i Ziest; wygaśli w XVIII w., oraz hrabiowie van Nassau-La Lecq (de Lek) na Ouwerkerk; wygaśli w XVIII w.

3 MAURYCY VAN NASSAU (ur. ok. 1604, zm. podczas zarazy 5.06.1617).

Z KORNELIĄ JACOBSDOCHTER, córką Jakuba Willemszoon a i Leentje Cornelisdochter:

4 ANNA VAN NASSAU (zm. 11.06.1673). Jej mężem został 7 marca 1636 w Heusden Franciszek, junkier de Ferrier, pan na Morsant (zm. 22.07.1647); nie mieli dzieci.

Z URSZULĄ DE RIJCK:

5 ELŻBIETA VAN NASSAU (ur. 1611, zm. krótko przed 29.10.1679).

Z JOBGHEN VAN ALPHEN, od 1618 małżonką Jana (Hansa) Romera, szynkarza z Hagi:

6 KAROL VAN NASSAU (ur. Delft ok. 1612, poległ w obronie holenderskich posiadłości zamorskich 28.03.1637 pod Ponto Calvo w Brazylii).

Jego żoną została w 1630 MAŁGORZATA VAN BODEGHEN (zm. przed 23.08.1673), córka Jana van Bodeghen i Katarzyny Schrams. Po śmierci Karola, z którym miała zmarłą rychło córkę, trzykrotnie wstępowała w związki małżeńskie (z Jakubem de Bruijn, Mikołajem van Loenem oraz Gerardem Nieuwstad).

Z ANNĄ VAN DER KELDER (zm. 1674, przed 10.06), córką Jana Jakobszoon a van der Kelder:

7 KAROL MAURYCY VAN NASSAU (zm. przed 14.09.1646).

Z DELIANĄ DE BACKER, córką Mikołaja de Backer i jego żony Debo-ry van Banchem:

8 ELŻBIETA VAN NASSAU (ur. ok. 1620, zm. 1693/1703). Jej mężem został poślubiony 23 marca 1642 w Hadze Gerhard Bernard, baron von Pöllnitz-Reichau (zm. Berlin ...12.1676), z którym miała potomstwo.

FRYDERYK
HENRYK

Stadhouder Niderlandów
1625-1647

Ojciec: WILHELM I MILCZĄCY | s. 16

Matka: LUDWIKA DE COLIGNY | s. 36

Rodzeństwo przyrodnie: BIOGR. WILHELMA I

*

Urodził się 29 stycznia 1584 w Delft jako jedyne dziecko Wilhelma I Milczącego i jego czwartej małżonki. Po śmierci ojca 10 lipca 1584 wspólnie ze starszymi przyrodnimi braćmi został markizem Bergen, hrabią Vianden, wicehrabią Antwerpii, baronem Bredy, Grimbergen, Herstal, Diest i Warneton, panem Polanen, Geertruidenbergu, Niervaart, Klundert, Oosterhout, Naaldwijk, Steenbergen, Castricum, Monster, Rijswijk, Dongen, Lek, Drimmelen, Sankt-Vith, Bütgenbach, Daasburga, Hambroeck, Gageldonk, Itteren, Meerssenhoven, Gestel, Strijp, Stratum, Hoboken, Hingene, Zichem, Zelem (do 1595), Vorst, Meerhout, Londerzeel, Hoeleden, Roosendaal, Nispen, Wouw, Hooge en Lage Zwaluwe i Willemstad. W 1595 został wybrany gubernatorem Geertruidenbergu, a od 22 kwietnia 1603 zasiadał w holenderskiej Radzie Stanu. W 1609 synowie Wilhelma I dokonali podziału dziedzicznych posiadłości, na mocy którego Fryderyk Henryk został panem Geertruidenbergu i Hooge en Lage Zwaluwe; w 1612 do swych posiadłości dołączył ponadto Naaldwijk, Honselersdijk i Wateringen. Po śmierci starszego brata Maurycego 23 kwietnia 1625 został suwerennym księciem Oranii (Orange), markizem Veere i Flushing, hrabią von Nassau, Katzenelnbogen, Vianden i Diez, hrabią von Büren, Leerdam, Lingen i Mörs, wicehrabią Antwerpii i Besançon, baronem Bredy, Grimbergen, Herstal, Diest, IJsselstein, Cranendonk, Eindhoven, miasta Gravie oraz ziemi Cuyk, Warneton, Orpierre-Trescléoux, Saulnerie, Arlay i Nozeroy, panem na Polanen, Niervaart, Klundert, Oosterhout, Steenbergen, Castricum, Monster, Rijswijk, Dongen, Drimmelen, Sankt-Vith,

Bütgenbach, Daasburga, Hambroeck, Gageldonk, Itteren, Meersenhoven, Gestel, Strijp, Stratum, Hoboken, Hingene, Zichem, Vorst, Meerhout, Londerzeel, Hoeleden, Roosendaal, Nispen, Wouw, Willemstad, Akkooi, Kortegne, Borssele, Sint-Maartensdijk, Jaarsveld, Neuchâtel, Châtillon, Chastelbellin, Valenzin, Lièvremon, Hortal, Dammartin, Montfaulcon, Salins i La Joux, a także pierwszym palem Zelandii. W tym samym roku został wybrany stadhouderem Holandii, Zelandii, Utrechtu, Geldrii i Overijssel, wodzem naczelnym sił lądowych i morskich Republiki Zjednoczonych Prowincji Niderlandów oraz sił lądowych i morskich Holandii oraz Zelandii. W 1633 wybrano go stadhouderem Limburga, a po śmierci Henryka Kazimierza I, hrabiego von Nassau-Diez (zob. s. 24), został stadhouderem oraz głównodowodzącym sił zbrojnych Groningen oraz Drenthe.

Zmarł po długiej chorobie 14 marca 1647 w Stadhouderslijk Hof (późniejszy pałac Binnenhof) w Hadze i został pochowany w Starej Krypcie w podziemiach Nieuwe Kerk w Delft.

Małżonka Fryderyka Henryka:

Poślubiona 4 kwietnia 1625 w kościele Kloosterkerk w Hadze:

AMALIA ZU SOLMS-BRAUNFELS

Była córką Jana Albrechta I, hrabiego zu Solms-Braunfels (syna Elżbiety, siostry Wilhelma I Milczącego), oraz jego pierwszej żony Agnieszki, córki Ludwika I, hrabiego zu Sayn-Wittgenstein. Urodziła się 31 sierpnia [10 września] 1602 na zamku w Braunfels. W latach 1619–25 była damą dworu Elżbiety Stuart, królowej Czech. W 1648 została baronową van Zevenbergen, a w roku następnym baronową van Turnhout. Po śmierci jedynego syna (1650) stała się opiekunką nieletniego wnuka. Zmarła 8 września 1675 w pałacu Oude Hof (późniejszy pałac Noordeinde) w Hadze i została pochowana u boku męża w Starej Krypcie w podziemiach Nieuwe Kerk w Delft.

Potomstwo Fryderyka Henryka

Dzieci małżeńskie (1–9):

1 WILHELM II | s. 52

2 LUDWIK HENRYKA. Na świat przyszła 27 listopada 1627 w pałacu Oude Hof (obecnie pałac Noordeinde) w Hadze i tam rów-

niez 7 grudnia 1646 poślubiła Fryderyka Wilhelma zwanego Wielkim Elektorem, elektora brandenburskiego, księcia Prus i Kliwii oraz hrabiego Marchii (Mark), Ravensbergu i Minden od 1640 (ur. Cölln pod Berlinem 16.02.1620, zm. Poczdam 9.05.1688), syna Jerzego Wilhelma, elektora brandenburskiego i księcia pruskiego z dynastii Hohenzollernów, i jego żony Elżbiety Szarlotty, córki Fryderyka IV, elektora Palatynatu Reńskiego, po matce wnuczki Wilhelma I; urodziła mu ośmioro dzieci. Zmarła po dłuższej chorobie 18 czerwca 1667 w zamku elektorskim w Cölln pod Berlinem (późniejszy zamek berliński) i spoczęła w katedrze w Cölln (późniejsza katedra berlińska). Po jej śmierci Fryderyk Wilhelm ożenił się w 1668 z Dorotą, córką Filipa, księcia holsztyńskiego na Glücksburgu, z którą miał dalsze liczne dzieci.

- 3 HENRYKA AMALIA. Urodziła się października 1628 w Hadze, gdzie zmarła w grudniu tego roku. Spoczęła w Starej Krypcie w podziemiach Nieuwe Kerk (Nowego Kościoła) w Delft.
- 4 ELŻBIETA. Urodziła się 4 sierpnia 1630 w Hadze i zmarła tego samego dnia. Została pochowana w Starej Krypcie w podziemiach Nieuwe Kerk w Delft.
- 5 IZABELA SZARLOTTA. Urodziła się 28 kwietnia (21 stycznia?) 1632 w Hadze, gdzie również zmarła 17 maja 1642. Została pochowana w Starej Krypcie w podziemiach Nieuwe Kerk w Delft.
- 6 ALBERTYNA AGNIESZKA. Urodziła się 9 [19] kwietnia 1634 w Hadze, a 2 maja 1652 w Cleve wyszła za Wilhelma Fryderyka, księcia von Nassau-Diez (szczegóły oraz ich dzieci zob. w biogr. Wilhelma I, s. 24 i kolejne). Po śmierci małżonka sprawowała rządy w imieniu małoletniego syna jako księżna regentka Nassau-Diez, Fryzji i Groningen, a od 1674 także Drenthe; funkcję złożyła po dojściu przez Henryka Kazimierza II do pełnoletności w 1675. Zmarła 14 [24] maja 1696 w pałacu Oranjewoud koło Heerenveen i została pochowana u boku męża w kryptach kościoła św. Jakuba w Leeuwarden.
- 7 HENRYKA KATARZYNA. Urodziła się 31 stycznia [10 lutego] 1637 w Hadze, a 9 lipca 1659 w Groningen pod Halberstadtem wyszła za Jana Jerzego II, księcia Anhaltu na Dessau (von Anhalt-

-Dessau) (1660), generała feldmarszałka armii brandenburskiej (ur. Dessau 7 [17].11.1627, zm. Berlin 17 [27].08.1693), syna Jana Kazimierza, księcia von Anhalt-Dessau z dynastii askańskiej, i jego pierwszej żony Agnieszki, córki Maurycego, landgrafa heskiego na Kassel (von Hessen-Kassel). Owocem małżeństwa było dziesięcioro dzieci; średnia córka Amalia poślubiła Henryka Kazimierza II, księcia von Nassau-Diez (zob. biogr. Wilhelma I Milczącego, s. 25). Henryka Katarzyna zmarła 3 lub 4 października 1708 w zamku Oranienbaum i znalazła spoczynek w książęcych kryptach w podziemiach kościoła zamkowego NMP w Dessau.

- 8 HENRYK LUDWIK. Urodził się listopada 1639 w Hadze, gdzie też zmarł 29 grudnia tego roku. Spoczął w Starej Krypcie Nieuwe Kerk w Delft.
- 9 MARIA. Urodziła się 5 września 1642 w Hadze, a 13 [23] września 1666 w Cleve została poślubiona przez Ludwika Henryka Maurycego, księcia von Simmern na Kreuznach, Kirchbergu, Strombergu, Böckelheim, Bolanden, Rockenhausen, Wolfstein i Lautern (Kaiserslautern) (1655) (ur. zamek Sedan 11.10.1640, zm. Kreuznach 3.01.1674), syna Ludwika Filipa, księcia von Simmern-Kreuznach etc., po matce wnuka Wilhelma I Milczącego, i jego żony Marii Eleonory, córki Joachima Fryderyka, elektora brandenburskiego i księcia pruskiego. Małżeństwo pozostało bezdzietne. Maria zmarła 20 marca 1688 na zamku w Kreuznach i została pochowana u boku męża w kościele św. Stefana w Simmern.

Pozamałżeński syn Fryderyka Henryka:

Z MAŁGORZATĄ KATARZYŃĄ BRUYNŚ, córką Ludolfa Bruynsa, burmistrza Emmerich nad Renem, oraz jego żony Krystyny ten Herenhaven:

- 1 FRYDERYK VAN NASSAU (ur. (8.03?) 1624, poległ pod Grevenbrugge 12. 10.1672). 15 marca 1640 z nadania ojca uzyskał Zuylestein i w tym samym roku został kapitanem holenderskiej piechoty. Między 1659 a 1666 był opiekunem nieletniego stadhoudera Wilhelma III. W 1670 otrzymał urząd gubernatora Bredy, a w 1672 awansował na generała piechoty. W sierpniu 1672 uczestniczył w zabójstwie wielkiego pensjonariusza Jana de Witt.

18 października 1648 w Hadze pojął za żonę Marię Kilgrew (ur. 27. 01.1627, zm. 27.08.1677), córkę sir Wilhelma Killgrewa oraz jego żony Marii Hill of Honilay.

Jego potomkowie osiedli w Anglii i w latach 1695–1830 dzierżyli tytuł hrabiów Richmond; wygaśli w linii męskiej.

WILHELM II

Stadhouder Niderlandów

1647-1650

Ojciec: FRYDERYK HENRYK | s. 46

Matka: AMALIA ZU SOLMS-BRAUNFELS | s. 48

Rodzeństwo: BIOGR. FRYDERYKA HENRYKA

*

Na świat przyszedł 27 maja 1626 w Hadze, będąc pierworodnym dzieckiem swoich rodziców. W 1631 został wyznaczony następcą ojca na stanowisku stadhoudera Holandii, Zelandii, Utrechtu, Geldrii i Overijssel, a w 1638 zasiadł w holenderskiej Radzie Stanu. Rok później został uznany sukcesorem ojca na stanowisku naczelnego wodza sił lądowych i morskich Republiki Zjednoczonych Prowincji, a w 1641 jako stadhouder Groningen i Drenthe. Po śmierci ojca 14 marca 1647 został suwerennym księciem Oranii (Orange), hrabią von Nassau, Katzenelnbogen, Vianden, Diez, Büren, Leerdam, Lingen i Mörs, wicehrabią Antwerpii i Besançon, baronem Bredy, Grimbergen, Herstał, Diest, IJsselstein, Cranendonk, Eindhoven, miasta Grave i ziemi Cuyk, Warneton, Orpierre-Trescléoux, Saulnerie, Arlay i Nozaroy oraz panem na Polanen, Geertruidenbergu, Niervaart, Klundert, Oosterhout, Naaldwijk, Steenberg, Castricum, Monster, Rijswijk, Dongen, Drimmelen, Sankt-Vith, Bütgenbach, Daasburga, Hambroeck, Gageldonk, Itteren, Meerssenhoven, Gestel, Striijp, Stratum, Hoboken, Hingene, Zichem, Vorst, Meerhout, Londerzeel, Hoeleden, Roosendaal, Nispfen, Wouw, Hooge en Lage Zwaluwe, Willemstad, Akkooi, Kortegne, Borsselen, Sint-Maartensdijk, Jaarsveld, Honselersdijk, Wateringen, Montfort, Neuchâtel, Châtillon, Chastelbellin, Valenzin, Lièvremon, Hortal, Dammartin, Montfaulcon, Salins i La Joux, a także stadhouderem Holandii, Zelandii, Utrechtu, Geldrii, Overijssel, Groningen oraz Drenthe, pierwszym parem Zelandii, wodzem naczelnym sił lądowych i morskich Republiki Zjednoczonych Prowincji, głównowodzącym sił lądo-

wych i morskich Holandii i Zelandii oraz głównodowodzącym sił zbrojnych Utrechtu, Geldrii, Overijssel, Groningen i Drenthe.

Zmarł na ospę 6 listopada 1650 w pałacu Binnenhof (wcześniej Stadhouderslijk Hof) w Hadze i został pochowany w Nowej Kryptcie pod chórem Nieuwe Kerk w Delft.

Małżonka Wilhelma II:

Poślubiona 2 [12] marca 1645 w królewskiej kaplicy pałacu Whitehall w Londynie:

MARIA HENRYKA ANGIELSKA

Była ona córką Karola I, króla Anglii, Szkocji i Irlandii z dynastii Stuartów, oraz jego żony Henryki Anny, córki Henryka IV Wielkiego, króla Francji i Nawarry. Urodziła się 4 lub 29 listopada 1631 w pałacu św. Jakuba w Londynie, a w 1642 została desygnowana księżniczką królewską (Princess Royal) Anglii, Szkocji i Irlandii. Zmarła na ospę 24 grudnia 1660 [3 stycznia 1661] w pałacu Whitehall w Londynie i spoczęła w opactwie Westminsterkim.

Syn Wilhelma II:

WILHELM III | s. 55

WILHELM III

Stadhoudder Niderlandów

1672-1702

Ojciec: WILHELM II | s. 52

Matka: MARIA HENRYKA ANGIELSKA | s. 54

*

Przyszedł na świat jako pogrobowiec 14 listopada 1650 w pałacu Binnenhof (wcześniejszy Stadhouderslijk Hof) w Hadze i na chrzcie otrzymał imiona WILHELM HENRYK. Od urodzenia był suwerennym księciem Oranii (Orange), hrabią von Nassau, Katzenelnbogen, Vianden, Diez, Büren, Leerdam, Lingen i Mörs, wicehrabią Antwerpii i Besançon, baronem Bredy, Grimbergen, Herstal, Diest, IJsselstein, Cranendonk, Eindhoven, miasta Grave i ziemi Cuyk, Warneton, Orpierre-Trescléoux, Saulnerie, Arlay i Nozaroy, panem Polanen, Geertruidenbergu, Niervaart, Klundert, Oosterhout, Naaldwijk, Steenberg, Castricum, Monster, Rijswijk, Dongen, Drimmelen, Sankt-Vith, Bütgenbach, Daasburga, Hambroeck, Gageldonk, Itteren, Meerssenhoven, Gestel, Strijp, Stratum, Hoboken, Hingene, Zichem, Vorst, Meerhout, Londerzeel, Hoeleden, Roosendaal, Nispen, Wouw, Hooge en Lage Zwaluwe, Willemstad, Akkooi, Kortegne, Borsselen, Sint-Maartensdijk, Jaarsveld, Honselersdijk, Wateringen, Montfort, Neuchâtel, Châtillon, Chastelbellin, Valenzin, Lièvremon, Hortal, Dammartin, Montfaulcon, Salins i La Joux. W 1668 otrzymał tytuł pierwszego para Zelandii, a od 1670 zasiadał w holenderskiej Radzie Stanu. 4 lipca 1672 został wybrany stadhouderem Holandii oraz głównodowodzącym sił zbrojnych tej prowincji, a także dziedzicznym wodzem naczelnym sił lądowych i morskich Republiki Zjednoczonych Prowincji, zaś 16 lipca uzyskał godność stadhoudera Zelandii i głównodowodzącego tamtejszych sił zbrojnych. 26 kwietnia 1674 został ogłoszony stadhouderem oraz głównodowodzącym sił zbrojnych Utrechtu; w tym samym roku wszedł w posiadanie włości Soest, Baarn oraz Ter Eem. W 1675 został

wybrany stadhouderem i głównodowodzącym sił zbrojnych Groningen i Overijssel. Po śmierci babki, Amalii von Solms, 8 września 1675 odziedziczył baronie Zevenbergen i Turnhout, a w 1684 zakupił posiadłość Het Loo pod Apeldoorn, gdzie wkrótce wybudował pałac. 13 [23] lutego 1689 został przez brytyjski parlament proklamowany królem Anglii, Szkocji i Irlandii (również pod imieniem WILHELMA III) – współpanującym swojej żony Marii; koronacja obojga małżonków miała miejsce 11 [21] kwietnia 1689 w opactwie Westminsterskim. Po śmierci żony w 1694 [1695] panował samodzielnie w Wielkiej Brytanii, na swoją następczynię wyznaczając siostrę zmarłej królowej, Annę. W 1696 został wybrany stadhouderem oraz głównodowodzącym sił zbrojnych Drenthe, w 1697 nabył posiadłość Bredevoort.

Zmarł wskutek upadku z konia lub na zapalenie płuc 8 [19] marca 1702 w pałacu Kensington w Londynie i został pochowany obok żony w opactwie Westminsterskim.

Małżonka Wilhelma III:

Poślubiona 4 [14] listopada 1677 w pałacu św. Jakuba w Londynie lub w pałacu Kensington w Londynie:

MARIA II

Jej ojcem był rodzony brat matki Wilhelma – Jakub II, król Anglii, Szkocji i Irlandii z dynastii Stuartów, matką zaś jego pierwsza żona Anna, córka Edwarda Hyde'a, earla Clarendon. Urodziła się 30 kwietnia [10 maja] 1662 w pałacu św. Jakuba w Londynie. 13 [23] lutego 1689 została proklamowana królową Anglii, Szkocji i Irlandii, koregentką męża (koronowani 11 [21] kwietnia 1689). Zmarła na ospę 28 grudnia 1694 [7 stycznia 1695] w pałacu Kensington w Londynie i spoczęła w opactwie Westminsterskim.

Potomstwo Wilhelma III:

- 1 MARTWE DZIECKO. Urodziło się w kwietniu 1678 w Bredzie.
- 2 MARTWE DZIECKO. Na świat przyszło we wrześniu 1678 w pałacu Honselaersdijk.
- 3 MARTWE DZIECKO. Urodziło się w lutym 1680 w Hadze.

*

Na Wilhelmie wygasła główna linia dynastii Orange-Nassau. Tytuł księcia orańskiego odziedziczył zgodnie z wolą zmarłego jego kuzyn z linii fryzyjskiej, Jan Wilhelm Friso, jednak Stany Generalne Republiki Zjednoczonych Prowincji nie uznały jego roszczeń do urzędu stadhoudera, który uległ zawieszeniu. Dopiero w 1747, pod naciskiem Francji, stanowisko to powierzono synowi Jana Wilhelma Friso – Wilhelmowi.

WILHELM IV

Stadhouder Niderlandów

1747-1751

Ojciec: JAN WILHELM FRISO VON NASSAU-DIEZ

Był on synem Henryka Kazimierza II, księcia Nassau na Diez (von Nassau-Diez) (zob. w biogr. Wilhelma I Milczącego, s. 25). Urodził się 4 [14] sierpnia 1687 w Dessau. Po śmierci ojca 15 [25] marca 1696 został księciem Nassau na Diez (von Nassau-Diez), hrabią von Spiegelberg, baronem van Liesveld, dziedzicznym stadhouderem Fryzji i stadhouderem Groningen, natomiast po bezpotomnej śmierci Wilhelma III 8 [19] marca 1702 został suwerennym księciem Oranii (Orange), markizem Veere i Flushing, hrabią Katzenelnbogen, Vianden, Büren i Leerdam, wicehrabią Antwerpii, baronem Bredy, Diest, Beilstein, miasta Grave i ziemi Cuyk, IJsselstein, Cranendonk, Eindhoven, Herstal, Warneton, Arlay i Nozeroy, panem Bredevoort, Het Loo, Geertruidenbergu, Klundert, Zevenbergen, Hooge en Lage Zwaluwe, Naaldwijk, Polanen, Sint-Maartensdijk, Soest, Baarn an Ter Eem, Willemstad, Steenberg, Montfort, Sankt-Vith, Bütgenbach, Daasburga, Niervaart, Turnhout i Besançon. W dniu 27 maja 1704 otrzymał tytuł suwerennego i dziedzicznego pana wyspy Ameland. 25 marca 1707 został wybrany głównodowodzącym sił zbrojnych Fryzji, a w 1708 uzyskał to samo stanowisko w Groningen. 26 kwietnia 1709 w Kassel ożenił się z księżniczką heską (zob. dalej). W trakcie wojny o sukcesję hiszpańską dowodził wojskami holenderskimi pozostającymi pod komendą księcia Marlborough i utonął 14 lipca 1711 koło Moerdijk podczas przeprawy przez rzekę Hollandsch Diep. Zwłoki księcia przewieziono do Leeuwarden i złożono nekropolii rodzinnej w Krypcie Namiestników w podziemiach kościoła św. Jakuba.

MATKA: MARIA LUDWIKA HESKA (VON HESSEN-KASSEL)

Była ona córką Karola, landgrafa heskiego na Kassel, oraz jego pierwszej żony Marii Amalii Anny, córki Jakuba, księcia Kurlan-

dii i Semigalii. Urodziła się 7 lutego 1688 na zamku w Kassel. Od śmierci męża w 1711 do 1731 sprawowała rządy w imieniu nieletniego syna. Po śmierci Wilhelma IV (1751) i jego żony Anny (1759) objęła z tytułem księżnej regentki rządy we Fryzji w imieniu wnuka, Wilhelma V. Zmarła 9 kwietnia 1765 w pałacu Stadhouderlijk Hof w Leeuwarden i spoczęła u boku małżonka w kryptach kościoła św. Jakuba tamże.

Siostra: ANNA SZARLOTTA AMALIA VON NASSAU-DIEZ

Urodziła się ona 2 [13] października 1710 w Stadhouderlijk Hof w Leeuwarden, a 3 lipca 1727 w Leeuwarden poślubiła Fryderyka, księcia następcę (erbprinca) badeńskiego na Durlach (von Baden-Durlach) (1709) (ur. Stuttgart 7.10.1703, zm. Karlsruhe 26.03.1732), syna Karola III Wilhelma, margrabiego badeńskiego na Durlach z dynastii Zähringen, i jego żony Magdaleny Wilhelminy, córki Wilhelma Ludwika, księcia wirtemberskiego na Stuttgarcie; do Chowali się dwóch dzieci. Amalia zmarła 18 września 1777 w Durlach, gdzie została także pochowana.

*

Urodził się jako pogrobowiec 1 września 1711 w pałacu Stadhouderlijk Hof w Leeuwarden i otrzymał imiona WILHELM KAROL HENRYK FRISO. Od urodzenia był suwerennym księciem Oranii (Orange) (tytularnie), księciem Nassau na Diez (von Nassau-Diezz), markizem Veere i Flushing, hrabią Katzenelnbogen, Vianden, Spiegelberg, Büren i Leerdam, wicehrabią Antwerpii, baronem Bredy, Diest, Beilstein, miasta Grave i ziemi Cuyk, IJsselstein, Cranendonk, Eindhoven, Liesveld, Herstał, Warneton, Arlay i Nozeroy, dziedzicznym i suwerennym panem wyspy Ameland, panem Bredevoort, Het Loo, Geertruidenbergu, Klundert, Zevenbergen, Hooge en Lage Zwaluwe, Naaldwijk, Polanen, Sint-Maartensdijk, Soest, Baarn i Ter Eem, Willemstad, Steenberg, Montfort, Sankt-Vith, Bütgenbach, Daasburga, Niervaart, Turnhout i Besançon, a także dziedzicznym stadhouderem Fryzji. Po wygaśnięciu linii Nassau-Hadamar w 1711 uzyskał jedną trzecią Hadamaru. W 1718 został wybrany stadhouderem Groningen, w 1722 objął tenże urząd Drenthe, a w 1729 w Geldrii. W 1731 otrzymał stanowisko głównodowodzącego sił zbrojnych

Fryzji, Groningen, Drenthe i Geldrii. Latem 1739, po wygaśnięciu linii Nassau-Dillenburg, wymienił posiadaną trzecią część Hadamaru na jedną drugą Dillenburga oraz jedną drugą Hadamaru. Ostatecznie, w wyniku podziału terytoriów rodzinnych, 16 lutego 1742 zatrzymał Dillenburg i Siegen, 18 lutego 1743 dołączył do tego Hadamar, a w 1748 hrabstwo Culemborg. Od 1747 zasiadał w holenderskiej Radzie Stanu, 28 kwietnia tego roku został wybrany dziedzicznym stadhouderem oraz głównodowodzącym sił zbrojnych Zelandii. Od 3 maja 1747 dzierżył urząd dziedzicznego stadhoudera oraz głównodowodzącego Holandii i Utrechtu, następnego dnia wybrano go dziedzicznym głównodowodzącym lądowych i morskich sił zbrojnych Republiki Zjednoczonych Prowincji, a 10 maja został dziedzicznym stadhouderem oraz wodzem naczelnym sił zbrojnych Overijssel. Również w 1747 stany Holandii, Zelandii, Utrechtu, Geldrii, Overijssel, Fryzji, Groningen i Drenthe uchwałyły dziedziczenie urzędu stadhoudera oraz stanowiska głównodowodzącego zarówno w linii męskiej, jak i żeńskiej Domu Orange-Nassau.

Zmarł 22 października 1751 w pałacu Huis ten Bosch pod Hagą i został pochowany obok Wilhelma II w Nowej Krypcie pod chórem Nieuwe Kerk w Delft.

Małżonka Wilhelma IV:

Poślubiona 14 [25] marca 1734 w królewskiej kaplicy pałacu św. Jakuba w Londynie:

ANNA HANOWERSKA

Była ona córką Jerzego II, króla Wielkiej Brytanii i Irlandii oraz elektora Hanoweru (Brunszwiku-Lüneburga) z dynastii hanowerskiej (bocznej linii Welfów), oraz jego żony Karoliny, córki Jana Fryderyka, margrabiego brandenburskiego na Ansbach (von Brandenburg-Ansbach). Urodziła się 22 października [2 listopada] lub 9 października 1709 w zamku Herrenhausen pod Hanowerem (Dolna Saksonia). 30 sierpnia 1727 otrzymała tytuł księżniczki królewskiej (ang. Princess Royal), przysługujący odtąd najstarszej córce brytyjskiego monarchy, a nieużywany od czasów Marii Henryki Stuart (zob. w biogr. Wilhelma II, s. 54). Po śmierci męża sprawowała regencję w Niderlandach w imieniu

nieletniego syna. Zmarła 12 stycznia 1759 w Hadze i została pochowana u boku małżonka pod chórem Nieuwe Kerk w Delft.

Potomstwo Wilhelma IV (1–7):

- 1 PORONIENIE. Doszło do niego w 1735, przed 30 czerwca, przypuszczalnie był to chłopiec.
- 2 MARTWA CÓRKA. Urodzona 19 grudnia 1736 w Hadze, spoczęła w Nowej Krypcie pod chórem Nieuwe Kerk w Delft.
- 3 PORONIENIE. Miało miejsce w 1738.
- 4 BEZIMIENNA CÓRKA. Urodziła się 21 lub 22 grudnia 1739 w pałacu Stadhouderslijk Hof w Leeuwarden, gdzie zmarła 22 grudnia. Została pochowana w Krypcie Namiestników w kościele św. Jakuba w Leeuwarden.
- 5 KAROLINA. Wcześniejsze opracowania przydawały jej błędnie pierwsze imię Wilhelminy. Urodziła się 28 lutego 1743 w pałacu Stadhouderslijk Hof w Leeuwarden, a 5 marca 1760 w Hadze wyszła za Karola Chrystiana, księcia Nassau na Weilburgu (von Nassau-Weilburg), Merenbergu, Gleibergu, Reichelsheim, Kirchheim, Bolanden, Stauff, Hüttenbergu, Cleeburgu, Löhnberg, Essershausen, Elkerhausen, jednej trzeciej Saarwerden i Herbitzheim (1753), gubernatora Bergen op Zoom (1760–65), Sluis (1765–72) i Maastricht (1772–84), generała armii holenderskiej, później (1784) feldmarszałka armii cesarskiej (ur. Weilburg 16.01.1735, zm. Munsterderysen koło Kirchheim 28.11.1788), syna Karola Augusta, księcia von Nassau-Weilburg etc., potomka walramskiej linii dynastii Nassau, i jego żony Augusty Fryderyki, córki Jerzego Augusta Samuela, księcia von Nassau-Idstein. Owocem tego małżeństwa było piętnaścioro dzieci. Po śmierci babki, Marii Ludwiki Heskiej (9.04.1765), Karolina została księżną regentką Fryzji i urząd ten sprawowała do osiągnięcia przez młodszego brata pełnoletności 8 marca 1766. Zmarła 6 maja 1787 w Kirchheimbolanden, gdzie też spoczęła.
- 6 ANNA MARIA. Urodziła się 15 listopada 1746 w pałacu Stadhouderslijk Hof w Leeuwarden, gdzie także zmarła 29 grudnia tego roku. Została pochowana w podziemiach kościoła św. Jakuba w Leeuwarden.
- 7 WILHELM V | s. 64

WILHELM V

Stadhouder Niderlandów

1751-1795

Ojciec: WILHELM IV | s. 59

Matka: ANNA HANOWERSKA | s. 62

Rodzeństwo: BIOGR. WILHELMA IV

*

Urodził się 8 marca 1748 w Hadze i na chrzcie otrzymał imiona WILHELM BATAVUS. Po śmierci ojca 22 października 1751 został księciem Oranii (Orange) (tytularnym), księciem Nassau na Diez (von Nassau-Diez), Dillenburgu, Siegen i Hadamarze, markizem Veere i Flushing, hrabią Katzenelnbogen, Vianden, Spiegelberg, Büren, Leerdam i Culemborga, wicehrabią Antwerpii, baronem Bredy, Diest, Beilstein, miasta Grave i ziemi Cuyk, IJsselstein, Cranendonk, Eindhoven, Liesveld, Herstal, Warneton, Arlay i Nozeroy, dziedzicznym i suwerennym panem na wyspie Ameland, panem na Bredevoort, Het Loo, Geertruidenbergu, Klundert, Zevenbergen, Hooge en Lage Zwaluwe, Naaldwijk, Polanen, Sint-Maartensdijk, Soest, Baarn i Ter Eem, Willemstad, Steenberg, Montfort, Sankt-Vith, Bütgenbach, Daasburga, Niervaart, Turnhout i Besançon oraz dziedzicznym stadhouderem i wodzem naczelnym sił zbrojnych Holandii, Zelandii, Utrechtu, Geldrii, Overijssel, Fryzji, Groningen i Drenthe; z uwagi na nieletniość Wilhelma rządy w jego imieniu sprawowały regentki (najpierw matka, później babka i starsza siostra) – rządy osobiste przejął 8 marca 1766. W 1777 objął władzę Borculo i Lichtenvoorde.

18 stycznia 1795 został pozbawiony wszystkich posiadłości, rang oraz tytułów i pod naporem rewolucyjnej armii francuskiej wraz z rodziną zmuszony był opuścić Niderlandy; znalazł schronienie w Anglii, a później w Brunszwiku, na dworze córki. W 1801 uzyskał tytułem odszkodowania księstwo Fuldy, hrabstwo Corvey, miasto Dortmund oraz opactwa Weingarten, Hofen, Sankt-Ge- rold, Dietkirchen i Benden, które w roku następnym przekazał

starszemu synowi. Zmarł 9 kwietnia 1806 w Brunszwiku i spoczął w katedrze św. Błażeja. 29 kwietnia 1958 jego szczątki przeniesiono do Nowej Krypty w podziemiach Nieuwe Kerk w Delft.

Małżonka Wilhelma V:

Poślubiona 4 października 1767 w Białej Sali zamku królewskiego w Berlinie:

WILHELMINA PRUSKA

Była córką Augusta Wilhelma, księcia pruskiego z dynastii Hohenzollernów, i jego żony Ludwiki Amalii, córki Ferdynanda Albrechta, księcia Brunszwiku. Urodziła się 7 sierpnia 1751 w Pałacu Książęcym w Berlinie i na chrzcie otrzymała imiona FRYDERYKA ZOFIA WILHELMINA. Zmarła 9 czerwca 1820 w pałacu Het Loo koło Apeldoorn i została pochowana w Oude Kerk (Starym Kościele) w Apeldoorn. W 1822 szczątki Wilhelminy przeniesiono do Nowej Krypty w podziemiach Nieuwe Kerk w Delft.

Potomstwo Wilhelma V (1–5):

- 1 BEZIMIENNY SYN. Urodził się 23 marca 1769 w Hadze i zmarł tam następnego dnia. Został pochowany w Nowej Krypcie pod chórem Nieuwe Kerk (Nowego Kościoła) w Delft.
- 2 FRYDERYKA LUDWIKA WILHELMINA. Urodziła się 28 listopada 1770 w Hadze, gdzie 14 października 1790 poślubiła swojego kuzyna, Karola Jerzego Augusta, księcia następcę tronu (erbrinca) Brunszwiku (ur. Londyn 8.02.1766, zm. Antoinettenruh 20.09.1806), syna Karola II, księcia Brunszwiku z dynastii Welfów, oraz jego żony Augusty, córki Jerzego II, króla Wielkiej Brytanii i Irlandii (ciotki Ludwiki Orańskiej); małżeństwo to pozostało bezdzietne. Zmarła 15 października 1819 w Hadze i została pochowana w grobach rodzinnych w Nowej Krypcie pod chórem Nieuwe Kerk (Nowego Kościoła) w Delft.
- 3 BEZIMIENNY SYN. Urodził się 6 sierpnia 1771 w Hadze i żył kilkanaście godzin. Został pochowany w Nowej Krypcie pod chórem Nieuwe Kerk w Delft.
- 4 WILHELM I | s. 84
- 5 WILHELM JERZY FRYDERYK. Na świat przyszedł 15 lutego 1774 w Hadze. Poświęcił się karierze wojskowej. Służył w oddzia-

łach artylerii holenderskiej, osiągając do 1794 rangę generała. Ów stopień oraz wszystkie tytuły utracił 18 stycznia 1795 po zajęciu Niderlandów przez armię francuską i wraz z całą rodziną schronił się w Anglii. W 1796 osiadł na dworze wiedeńskim i otrzymał rangę pułkownika artylerii cesarskiej. W lutym 1797 dołączył do sił austriackich we Włoszech dowodzonych przez arcyksięcia Karola i w listopadzie 1798 awansował na generała. Zmarł 6 stycznia 1799 w Padwie, gdzie został pochowany. W 1896 jego prochy przeniesiono do Nowej Krypty pod chórem Nieuwe Kerk w Delft. Nie założył rodziny.

*

Dnia 19 stycznia 1795 Republika Zjednoczonych Prowincji Niderlandów przestała istnieć, zastąpiona Republiką Batawską, która z kolei w 1806 została przez cesarza Napoleona I przekształcona w Królestwo Holandii. Na jego tronie osadził Bonaparte swojego młodszego brata Ludwika.